

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Themanummer:
H.P. Blavatsky's
plaats en taak in de
Hiërarchie van
Mededogen

De Loge van Wijsheid en
Mededogen

Het leven van Gautama
de Buddha

Het leven van Helena
Petrovna Blavatsky in
het kort

Het leven van Helena
Petrovna Blavatsky -
Het ontstaan van de
Avatārische groep

Aanhangsel: Meer over
De Geheime Leer



De drie grondstellingen van de Theosofie

Hoe verstrekkend de theosofische leringen ook zijn, ze zijn gebaseerd op drie grondstellingen. Voor een goed begrip van de Theosofie is het nodig die goed te overdenken.

De eerste grondstelling: Grenzenloosheid

*Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. Eén absolute werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.**

En hoewel onkenbaar, vormt deze absolute werkelijkheid de grondslag voor al het leven.

De tweede grondstelling: Cycliciteit

*De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.**

Alle wezens zijn onvergankelijke 'vonken der Eeuwigheid', die afwisselend fasen van actief leven en innerlijke rust (slaap of dood) doorgaan, in een onophoudelijk cyclisch proces.

De derde grondstelling: De essentiële gelijkwaardigheid van al het leven

*De fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.**

Hetzelfde Ene Leven doorstroomt het hart van alles wat bestaat. Alles leeft. Er bestaat geen dode materie. Daarom is alles in essentie *gelijkwaardig*. Alles bezit latent dezelfde vermogens als het grotere geheel waar het deel van is (Over-Ziel) en *ontplooit* deze inherente vermogens geleidelijk, door zich steeds opnieuw te belichamen (tweede grondstelling). Deze bewustzijns groei vindt altijd plaats *in wisselwerking met elkaar* en is grenzenloos (eerste grondstelling).

* Bron: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 43-47 (paginering originele editie).

Zie voor meer uitleg onze website:

blavatskyhouse.org/nl/over-ons/theosofische-leringen/

Inhoud Lucifer – de Lichtbrenger

48e jaargang | nummer 4 | augustus 2026

Themanummer:

H.P. Blavatsky's plaats en taak in de Hiërarchie van Mededogen

De Loge van Wijsheid en Mededogen	119
Het leven van Gautama de Buddha	122
Het leven van Helena Petrovna Blavatsky in het kort	123
Het leven van Helena Petrovna Blavatsky - Het ontstaan van de Avatārische groep	124
Aanhangsel: Meer over <i>De Geheime Leer</i>	142



Activiteiten Agenda

- » Lezingenprogramma 2026-2027
- » Introductie lezingen september
- » Landelijk symposium

155



H.P. Blavatsky's plaats en taak in de Hiërarchie van Mededogen

Dit nummer van *Lucifer* staat in het teken van het feit dat in 2025 The Theosophical Society 150 jaar geleden werd opgericht. Een team van 8 sprekers van TSPL heeft hieraan 20 lezingen gewijd, verdeeld over vijf series, gehouden van januari tot mei 2025.

Als thema van deze 20 lezingen is gekozen '18 miljoen jaar Theosofia; 150 jaar Theosofie'. Daarmee werd 150 jaar theosofisch werk in een groter verband gezet, dat Erwin Bomas in de eerste vier lezingen, over de Hiërarchie van Mededogen, uitgebreid heeft uitgelegd (zie nummer 3 van deze jaargang).

Dit nummer bevat de tweede serie van vier lezingen, gehouden door Joke Vermeulen en tot één artikel bewerkt.

In dit artikel staat Helena Petrovna Blavatsky centraal. Niet als persoon – want er is niets saaier dan het bekijken van oude fotoalbums – maar de *functie* die zij had in het werk van de Hiërarchie van Mededogen.

Haar werk was geen eenmalig solo-optreden, maar een groepsgebeuren, met leraren en leraren van leraren, reikend tot in de innerlijke lagen, de ziel en de geest, van deze levende planeet aarde. Inzicht in deze diepere lagen geeft ook inzicht in de plaats

en taak van onszelf in dit groepsgebeuren, dat tot op heden nog steeds gaande is.

Het hoe en waarom van haar optreden is het onderwerp van het eerste deel van dit artikel. In de andere delen staan de drie spirituele impulsen die zij aan het denken van de mensheid gaf centraal. Drie explosies van nieuwe ideeën, nieuwe visies, die de mentaliteit van de mensheid voorgoed veranderd hebben. De eerste impuls was haar werk in New York, waar zij The Theosophical Society stichtte. De tweede impuls was haar werk in Azië, vooral in India, en de derde impuls was haar baanbrekende werk in Europa.

Hoe de studie van Helena Petrovna Blavatsky te starten

Je verdiepen in Helena Petrovna Blavatsky wil zeggen: dieper kijken, dieper dan de oppervlakkige historische feiten. Wie op zoek gaat naar informatie, zal een lawine van biografieën vinden, minstens vijftig: een goede reden om moedeloos af te haken. Om in deze overvloed de diepere wijsheid te vinden, is het goed de verschillende 'lagen' van de mens te herkennen. Iedereen kan in

zichzelf verschillende ‘lagen’ herkennen: zijn uiterlijke kant – zijn lichaam – zijn emotionele sfeer, zijn denkwereld met al zijn gedachten, zijn wereld van innerlijk inzicht en inspiratie. Door deze simpele indeling op die overvloed aan boeken los te laten, herkent men door welke bril de schrijver van elke biografie naar haar heeft gekeken. De schrijver die alleen naar de uiterlijke feiten heeft gekeken, zal haar een charlatan en bedrieger noemen, omdat volgens hem niets wat zij deed wetenschappelijk verklaard kan worden — althans volgens de maatstaven van de wetenschap in de tijd van de schrijver.

De schrijver die zich richt op de astraal-emotionele kant van haar werk, concentreert zich op de *psychische* verschijnselen die zij teweegbracht, en mist daardoor de werkelijke, *spirituele* kern van haar optreden.

De schrijver die zich op de mentale kant van haar werk concentreert, kijkt al dieper, komt met feiten, toont haar vernieuwende invloed op de wetenschap van haar tijd, toont de nieuwe gedachten die zij bracht en de maatschappelijke veranderingen die daardoor ontstonden. De schrijver die zich concentreert op de innerlijke wijsheid van haar werk en de inspirerende invloed van haar leraren, laat ons de diepste lagen van de spirituele impuls van 1875 zien.

Deze simpele vierdeling maakt de overvloed aan informatie gemakkelijker op waarde te beoordelen. Hier volgt een aantal voorbeelden om die vierdeling te gaan herkennen.

- Onder de categorie literatuur waarin zij – volgens de schrijver – als charlatan werd ontmaskerd, valt onder andere het rapport van Richard Hodgson, een van de zwaarste aanvallen op Helena Blavatsky. Hij onderzocht in 1885 haar werk in opdracht van de Society for Psychical Research en kwam tot de conclusie dat zij een bedrieger was.⁽¹⁾ Dit zeldzame, maar bij onze redactie op te vragen rapport moet gelezen worden samen met het verslag van Vernon Harrison, die een eeuw later de absolute onjuistheid van Hodgson's Rapport aantoonde.⁽²⁾ Studie van beide teksten is een unieke oefening in het herkennen van leugens.
- Haar tijdgenoot Alfred P. Sinnett schreef *Voorvallen in het leven van Mevrouw Blavatsky*.⁽³⁾ Een boek met veel feiten, maar met nadruk op Sinnett's eigen veld van interesse: het onderzoeken van het Spiritualisme. Het boek werd uitgegeven in 1886, dus mist het laatste deel van haar leven waarin haar esoterisch werk centraal staat.
- Een andere tijdgenoot, William Kingsland, schreef het boek *De Ware H.P. Blavatsky*.⁽⁴⁾ Een meer objec-

tief boek uit 1928, dat wel haar hele leven beslaat. Interessant zijn hoofdstuk VI en VII ‘De Ware H.P. Blavatsky’, waarin hij een hele reeks dieper gaande citaten over Helena Blavatsky aanhaalt uit brieven van de Meesters aan A.P. Sinnett. Deze brieven werden in 1923 gepubliceerd en waren dus nog maar kort tevoren vrijgegeven toen Kingsland eruit citeerde.

- Een gemakkelijk verkrijgbaar boek is Sylvia Cranston's *H.P.B.: Het bijzondere leven en de invloed van Helena Blavatsky*.⁽⁵⁾ Boeiend, een overvloed aan feiten, gemakkelijk leesbaar, met een hoofdstuk over Helena Blavatsky's invloed op denkers en wetenschappers in haar tijd, maar evenzeer in onze tijd.
- Maar ik wil een lans breken voor Charles Ryan's *H.P. Blavatsky en de Theosofische Beweging*.⁽⁶⁾ De rustige opbouw van dit boek geeft de lezer de ruimte om de diepere verbanden in haar levensverhaal, de innerlijke lagen van het groepsgebeuren, te ontdekken.
- Maar om haar leven en werk goed te begrijpen, er om zo te zeggen middenin te zitten, is er het van-dag-tot-dag logboek,⁽⁷⁾ samengesteld door Boris de Zirkoff en te vinden in 13 van de 14 delen van Helena Blavatsky's *Collected Writings*. Deel I bevat bovendien een overzicht van haar leven vanaf haar geboorte tot de start van haar actieve theosofische werk.

Deze simpele rij van zeven boeken zijn een goede eerste basis om bij een studie van Helena Petrovna Blavatsky niet in het moeras te verzinken.

Wanneer we onze aandacht richten op Helena Petrovna Blavatsky en haar rol in de Loge van Wijsheid en Mededogen, moeten we ons allereerst afvragen: wat is de Loge van Wijsheid en Mededogen? Dat is een goede vraag, en het antwoord daarop is van groot belang. Erwin Bomas geeft al uitgebreid antwoord in zijn vier artikelen, maar hier volgt een korte herhaling.

De Loge van Wijsheid en Mededogen

De Loge van Wijsheid en Mededogen is een groep hoogontwikkelde wezens – Buddha's, Bodhisattva's, Mahātma's en hoger ontwikkelde mensen. Het is niet zomaar een groep wezens; het is een *functie* van onze levende planeet. Je kunt de Loge van Mededogen alleen begrijpen als je het feit erkent dat de planeet een levend wezen is, een levend organisme. Het is geen mens met armen en benen; het is een organisme. De planeet leeft. En zoals alle levende entiteiten heeft het bewustzijn van

de levende planeet verschillende lagen. Het heeft een buitenste laag, en dat is het deel van onze planeet dat we kunnen zien, de aardbol die we met onze zintuigen kunnen waarnemen. Maar er is nog een andere, meer innerlijke laag van bewustzijn, en dat is de emotionele laag, de begeerte-laag. En daarachter is er nog een laag, de mentale laag, de wereld waar onze gedachten leven. En er is een nog diepere laag, de spirituele, goddelijke, meest innerlijke laag van bewustzijn van onze levende planeet. En het is in die laag – die hoogste, meest innerlijke laag van onze levende planeet – waar de Loge van Wijsheid en Mededogen functioneert. Die Loge is een *functie*. Je kunt zeggen: een orgaan binnen de innerlijk weefsels van onze levende planeet.

Wat is die functie? De functie van de Loge van Wijsheid en Mededogen is: het omzetten, het transformeren, van de hoogste kosmische ideeën, de IDEEËN waarover Plato in zijn Dialogen spreekt. De Loge transformeert deze IDEEËN van het meest spirituele niveau naar een lager niveau, het mentale niveau, tot *menselijke idealen* — de hoogste, meest onpersoonlijke, meest onzelfzuchtige menselijke idealen. En deze menselijke idealen worden vervolgens door deze Loge getransformeerd tot gewone, *alledaagse gedachten* — de hoogste, meest onpersoonlijke, meest onzelfzuchtige alledaagse gedachten. En deze worden op hun beurt weer getransformeerd in *alledaagse handelingen* — de meest onpersoonlijke, onzelfzuchtige handelingen in onze uiterlijke wereld. Dit proces is een transformatie van laag naar laag naar laag, van het meest spirituele naar ons dagelijks leven. De Loge van Wijsheid en Mededogen houdt deze ononderbroken stroom van inspiratie levend, als een constante, gestage vorm van spirituele voeding.

En op elk knooppunt in die stroom van spirituele voeding zien we een van de leden van de Loge van Wijsheid, die de functie van transformator op zich heeft genomen: een hogere Buddha, die de inspiratie transformeert van het spirituele deel van de planeet naar het mentale deel; een Mahātma die de stroom transformeert naar lager; een leerling of chela van de Mahātma, die de stroom transformeert naar onze uiterlijke wereld; en een zuivere mens die diezelfde inspiratie onder woorden brengt zodat deze het hoofd en hart van de mensen in deze wereld kan bereiken.

En in 1875 was die zuivere mens Helena Petrovna Blavatsky, maar om de geestelijke impuls van 1875 goed te begrijpen, moet men altijd naar *alle* transformatoren in die stroom kijken, want die vormen met elkaar het volledige

groepsgebeuren, het volledige samenwerkingsverband.

Hoe de Loge van Wijsheid en Mededogen werkt

Cyclussen en piekmomenten

De planeet kent, net als elk levend wezen, levensfasen, levenscycli. In ons eigen leven kunnen we zeven grote fasen herkennen, van pasgeboren tot hoogbejaard. En elk van die zeven grote fasen zijn weer te verdelen in zeven kleinere, die weer te verdelen zijn in zeven kleinere, net zo lang tot we uitkomen bij één harteklop. Exact hetzelfde is het geval met onze planeet. En het is een natuurwet dat er aan het allereerste begin van elke nieuwe levensfase, van elke nieuwe levenscyclus, een energiepiek optreedt, een piek in die stroom van spirituele voeding. We kennen allemaal voorbeelden van zulke pieken in ons eigen leven. Als je naar je ECG, je elektrocardiogram, kijkt, zie je dat er aan het begin van elke hartslag zo'n energiepiek is.



Diezelfde piekmomenten bevinden zich aan het begin van elke cyclus in het leven van de planeet. En waarom? Omdat die piek in feite de situatie, het moment, is waar het hoogste deel van de Loge van Mededogen, als een bliksemflits, een direct contact maakt met het laagste deel, op het gewone menselijke niveau. En die pieken zijn de spirituele impulsen in het leven van de planeet, waarvan de impuls van 1875, de H.P. Blavatsky-impuls, een voorbeeld is. Dit betekent dat de spirituele impuls van 1875 niet het werk was van één Russische vrouw, maar een groepsinspanning, het werk van een hele reeks transformatoren langs deze stroom van spirituele voeding. Die groep bestaat grofweg uit drie delen: een zeer hoog spiritueel deel, de bron van IDEEËN; een middelste deel, dat we het mentale deel kunnen noemen; en een lager deel. En die drie delen werkten samen in een soort avatāra-proces, of tulku-proces, tijdens die bliksemflits. Helena Petrovna Blavatsky was het laagste deel van die groepsinspanning. Als je dus kijkt naar de oprichting van de Theosophical Society, het begin van die hele spirituele impuls, is het verstandiger om niet alleen naar de vrouw en misschien haar leraren te kijken, maar naar de hele

groep. Alleen dan krijg je een goed beeld van wat er werkelijk is gebeurd.

Messiaanse cyclus

Wat voor soort cyclus begon er in 1875? Deze cyclus wordt een Messiaanse cyclus genoemd, een relatief korte cyclus van 2.160 jaar. Relatief kort, gezien de miljarden jaren dat onze planeet leeft.

Om te begrijpen wat een Messiaanse cyclus is, moet het feit centraal staan, dat de aarde een levend wezen is, een levend organisme in ons zonnestelsel. De mechanistische verklaring van de huidige wetenschap is, dat de aarde drie bewegingen maakt. Allereerst draait de aarde om zijn as. Ten tweede cirkelt de aarde, net als alle andere planeten, om de zon, in het equatorvlak of simpel gezegd, in het middenrif-vlak van het lichaam van het levend wezen zon. Maar er is nog een derde beweging. De aardas waarom de aarde draait, is namelijk niet permanent op één punt gericht. De aarde is te vergelijken met een tol die tijdens het draaien wiebelt. De aardas 'wiebelt', en tijdens elk zo'n 'wiebel' beschrijft deze as een cirkel.⁽⁸⁾



Maar dit is de mechanistische verklaring. De meer esoterische visie, namelijk dat de aarde leeft, biedt een totaal ander inzicht. De aarde draait helemaal niet om zijn as; de aarde cirkelt niet om de zon, de aarde 'wiebelt' niet. Het is het *lichaam* van de aarde, de aardbol, dat deel van de aarde wat we kunnen zien. De levende aarde is een bewustzijn, een levend wezen. Maakt u er alstublieft geen mens van, want dan eindigen we weer met al die goden in mensenlijfjes, zoals de hele Griekse mythologie en al die Griekse godenbeelden laten zien. Dat is bewustzijns-

vernaauwend, en Plato waarschuwt daar ook tegen. De planeet is een levend bewustzijn, en de planeet richt zich nu eens hierop en dan weer daarop. Het is niet perse het richten van *aandacht*, want dat is weer een menselijke eigenschap. Het 'richten van het *bewustzijn*' is een betere, meer neutrale uitdrukking.

Maar . . . de aarde is nog niet zo bedreven in het richten van het bewustzijn. De aarde komt, om zo te zeggen, in zijn ontwikkeling als planeet pas kijken, heeft nog veel te leren. Het is net als kinderen die leren fietsen. In het begin gaan ze niet rechthout, omdat ze het sturen nog niet beheersen, maar uiteindelijk vinden ze al zigzaggend hun evenwicht. De aarde heeft dat evenwicht nog niet gevonden en wisselt telkens van richting, richt zich telkens op een andere deel van het Melkwegstelsel, een andere familie van sterren, wat wij een sterrenbeeld noemen. En elk zo'n sterrenbeeld is een familie van levende wezens, die ons op dat moment meer beïnvloeden dan andere families van sterren in het Melkwegstelsel.

Er zijn twaalf grote families van levende sterren, in de astrologie *sterrenbeelden* genoemd, en gedurende één 'wiebel' van de tollende aarde, die 25.920 jaar duurt, doorloopt de 'aandachts-richting' van de aarde alle twaalf deze gebieden. Per sterrenbeeld heeft de aarde dus één twaalfde daarvan, 2.160 jaar nodig. En die periode, die gerichtheid op één sterrenfamilie, wordt *Messiaanse cyclus* genoemd, omdat er aan het begin van elk zo'n nieuwe cyclus een Messias, letterlijk een Boodschapper, verschijnt. Het begin van zo'n Messiaanse cyclus is het moment dat op 21 maart, vanuit de aarde gezien, het punt waar de zon opkomt verschuift naar een volgend sterrenbeeld aan de hemel. Esoterisch gezien wil dat zeggen dat op dat moment de invloed van die volgende sterrenfamilie via de eerste stralen van de zon naar de aarde stroomt.

De spirituele impuls van 1875 vormde het begin van die Messiaanse cyclus waarin de aarde zich richt op het sterrenbeeld Aquarius of Waterman. De invloed van de Waterman-sterrenfamilie ligt overigens op een totaal ander, hoger, spiritueel niveau dan New Age uitspraken suggereren. Een totaal nieuw deel van de ziel van planeet, mensheid en individuele mens wordt in die 2.160 jaar ontwaakt.

Tijdens dat piekmoment, die blikseminslag van 1875 begon binnen die grote Loge van Wijsheid en Mededogen een groep van Buddha – Bodhisattva – Mahātma – Chela – zuivere mens, zijn werk. En van die groep vormde de Russische vrouw Helena Petrovna Blavatsky het laagste deel. Hopelijk maakt deze uitleg duidelijk dat *de groep*

de Boodschapper was, en niet alleen Helena Petrovna Blavatsky.

Hoe komt zo'n groep aan het begin van een nieuwe cyclus tot stand? Kunnen we iets van dat mystieke proces te weten komen? Ja, door in de heilige boeken van alle religies te zoeken. Veel van de informatie in die boeken is onbetrouwbaar, door latere veranderingen of doordat de informatie te summier of onvolledig is – zoals het Nieuwe Testament – of doordat de beeldspraak voor ons nauwelijks meer te begrijpen is – zoals het Osiris-verhaal. Maar het meest complete, betrouwbare verhaal is op dit moment Ashvagoshā's *Buddhacarita*, het levensverhaal van de Buddha.⁽⁹⁾ Natuurlijk bevat dit verhaal de historische, uiterlijke feiten. Maar wie dieper leest, herkent de fasen waarin zo'n groep ontstaat en gaat functioneren, in de levensfasen van de Indiase prins Siddhartha, later Gautama de Buddha.

Houd bij de studie en herkenning van dat proces voortdurend voor ogen, dat zo'n groep bestaat uit drie elementen:

Deel 1, het hoogste, spirituele deel

Deel 2, het middelste deel

Deel 3, het laagste, meest uiterlijke deel

Het leven van Gautama de Buddha

FASE 0 Voor-geboortelijke fase en geboorte

Rond 600 jaar voor Christus werd prins Siddhartha geboren als zoon van de koning van Kapilavastu, een koninkrijk in Noord-India. Zijn vader raadpleegde een Ziener over de toekomst van de prins. Deze gaf hem twee mogelijkheden: óf de prins volgde hem op als wijze koning van Kapilavastu, óf de prins verliet Kapilavastu en werd een wijze leraar voor de gehele mensheid.

FASE 1 Jeugd, vier vormen van lijden

De koning koos voor de eerste optie en voedde de prins op binnen de muren van zijn paleis, omringd door alle schoonheid en luxe, zonder enige vorm van gebrek of lijden, om hem de wereld te laten vergeten. Op een gegeven moment ontstaat er in de prins toch de innerlijke drang om te weten wat er aan de andere kant van de paleispoort is. Hij vraagt zijn vader om de stad Kapilavastu te mogen bezoeken. Zijn vader kan dit moeilijk weigeren, maar hij zorgt ervoor dat de hele stad wordt gereinigd en elke vorm van lijden wordt verwijderd. De prins rijdt naar

buiten, en . . . in die steriele stad ziet hij toch een hoogbejaarde mens, zwak, kwetsbaar, met een oud, pijnlijk lichaam. Hij vraagt zijn wagenmenner "Wat is dit voor een mens?" "Dit is een oude mens", zegt deze. En de prins vraagt "Overkomt dit iedere mens?" en de wagenmenner bevestigt dit. Diep in gedachten komt de prins terug in het paleis, ontdaan door het lijden wat hij zag. Kort daarna vraagt hij zijn vader opnieuw om de stad te bezoeken. Opnieuw een grote schoonmaak, maar op zijn tweede tocht ziet de prins een zieke. En hij keert terug, dieper ontdaan door wat hij zag. Hij bezoekt de stad voor een derde maal, wordt geconfronteerd met een dode mens op een brandstapel, leert dat dit iedere mens overkomt, en keert nog meer ontdaan terug naar het paleis.

De koning vindt het tijd om de prins wat op te vrolijken en stuurt hem naar buiten de stad, naar bos en veld. Normaal zou dit tot ontspanning moeten leiden. Zelfs nu komt een normaal mens ontspannen thuis van zo'n uitje. Maar de prins had een totaal andere ervaring. Hij overzag het landschap met een meer innerlijke blik, en herkende wat Darwin en zijn volgelingen omschrijven als 'de strijd om het bestaan' en 'het overleven van de sterksten, de best aangepasten'. Hij zag dat ieder wezen leeft ten koste van andere wezens. De boer die het land ploegde en daarmee duizenden dieren in de aarde doodde. Mensen en dieren die andere dieren en planten doden om te eten. Dit inzicht overweldigt de prins zo sterk dat hij zijn innerlijk mentaal evenwicht verliest en totaal ontredderd onder een JAMBU BOOM gaat zitten. Onder die boom, onjuist vertaald als appelboom, hervindt hij zijn innerlijke mentale balans.

Op dat moment doet prins Siddhartha de belofte, dat hij het paleis met al zijn uiterlijke luxe verlaat, en als bedelmonnik op zoek gaat naar het geheim van de oorzaak en de opheffing van het lijden in de wereld. Hij belooft zichzelf en de wereld, niet eerder naar het paleis terug te keren dan wanneer hij dit geheim heeft ontdekt en begrepen.

Op het moment van die gelofte verbindt het laagste, meest uiterlijke deel (**deel 3**) van de groep zich met het middelste deel (**deel 2**).

FASE 2 Zoektocht naar waarheid

Midden in de nacht verlaat hij het paleis en reist als bedelmonnik door India. Hij ontmoet een hele reeks van mensen, die hem allemaal een beperkte waarheid aanbieden — rijkdom, koningschap, bevrijding door zelfkastijding, (uiterlijke) alwetendheid, enz. enz. En bij elk van die haltepunten op zijn tocht doorziet de prins (**deel 2 + 3**)

de beperktheid, de illusie, van die aangeboden waarheid en zoekt hij verder. De uitleg waarmee hij de beperktheid van elk van die waarheden duidelijk maakt, maakt het lezen van die hoofdstukken in de Buddhacarita de moeite waard: een stapsgewijze bevrijding uit onze eigen beperkte denkgewoonten.

FASE 3 Verlichting onder de Bodhi Boom

Uiteindelijk gaat de prins zitten onder de Bodhi Boom, de boom van wijsheid. Hij overwint koning Mara, het symbool van uiterlijke illusie en onwetendheid — niet door te strijden, maar door juist *niet* te strijden en Mara volkomen te negeren. En gedurende de vier fasen van de nacht doorziet hij oorzaak en opheffing van het lijden in de wereld. En bij de dageraad bereikt hij verlichting, dat wil zeggen dat de combinatie van **deel 2+3** van de groep zich verbindt met het hoogste, spirituele **deel 1**.

De totale groep is nu gevormd. De prins Siddhartha is nu Gautama de Buddha geworden, klaar om de Dharma te gaan onderwijzen. Dat wil zeggen dat hij zijn gelofte onder de Bodhi Boom, waarmee hij belooft verlichting te bereiken omwille van de verlichting van alle wezens, nu gaat nakomen. Dat onderwijzen van de Dharma doet hij in drie grote fasen, en met elke nieuwe fase wordt de invloed van het spirituele **deel 1** krachtiger.

FASE 4 Beginnende, simpele leringen. De eerste volgelingen

Als eerste na zijn verlichting gaat Gautama de Buddha op weg naar zijn paleis. Interessant detail is, dat hij exact dezelfde weg terug bewandelt, die hij op zijn zoektocht doorlopen heeft. En hij ontmoet, in omgekeerde volgorde, weer dezelfde mensen die hem op zijn zoektocht beperkte waarheden hadden aangeboden. Hij bracht hen de Dharma, waardoor zij de beperktheid van hun waarheden gingen inzien en zijn eerste volgelingen werden. Hij bereikt zijn paleis, brengt daar de Dharma, en ook zijn vrouw en vader werden volgelingen.

In deze eerste fase van zijn onderricht gaf hij, in het Hertenpark in Benares, de simpele grondwaarheden van de Dharma: de Vier Verheven Waarheden en de Weg van het Midden. Hij ontwaakte in de mensen het besef van dualiteit, van de innerlijke en de uiterlijke mens, van de innerlijke en uiterlijke wereld, van de paren van tegenstellingen en de daarboven staande Weg van het Midden.

FASE 5 Diepere leringen. Vele volgelingen

In deze fase reist hij door heel India, brengt overal de

diepere leringen van Dharma. Velen volgden hem. Zij vormden de basis van wat later Boeddhisme werd genoemd. In die tijd ontstond er ook grote weerstand tegen zijn leringen bij de ‘gevestigde orde’ in India, de Brahmanen, hoewel ook vele Brahmanen zijn volgelingen werden.

FASE 6 Diepste leringen, gegeven aan zijn naaste leerlingen, de Arhats

Aan het eind van zijn leven trok hij zich terug en onderwees op de Gierenpiek in Noord-India zijn kleine groep naaste leerlingen, zijn Arhats. Hij onderwees daar een van de meest inspirerende sūtra’s, de *Hart Sūtra*, waarin hij alle aspecten van ‘De Grote Leegte’ besprak.⁽¹⁰⁾ Zelfs zonder interesse in het Boeddhisme is dit een boekje dat *iedereen* eens in zijn leven gelezen en overdacht zou moeten hebben.

Deze zes fasen in het leven van Gautama de Buddha beschrijven in feite stap voor stap het mystieke proces van het ontstaan van een samenwerkende groep leden van de Loge van Wijsheid en Mededogen. Een andere naam voor zo’n groep is Avatāra (Sanskrit) of Tulku (Tibetaans). Nu is het tijd om in het leven van Helena Petrovna Blavatsky diezelfde fasen te ontdekken. Zes fasen waarin de Avatārische groep zich vormt, die de spirituele impuls van 1875 leidt, en waarvan Helena Petrovna Blavatsky het laagste deel was. Zes fasen, die we hier kort omschrijven en in de rest van dit artikel verder uitwerken.

Ook hier weer zien we de drie delen van de Avatārische groep:

Deel 1, het hoogste, spirituele deel

Deel 2, het middelste deel

Deel 3, het laagste, meest uiterlijke deel

Het leven van Helena Petrovna Blavatsky in het kort

FASE 0 Voor-geboortelijke fase en geboorte

Net als in het leven van de Buddha start de hele Avatārische groep al eerder dan haar geboorte in 1831. Vele jaren lang wordt haar geboorte – **deel 3** – voorbereid.

FASE 1 Jeugd, huwelijk, ontsnappingsreizen

Deze fase duurt van haar geboorte in 1831 tot haar ontmoeting met Mahātma Morya [ook wel M.] in Londen in 1851. Zij bracht haar jeugd door bij haar ouders en, na het overlijden van haar moeder, voornamelijk bij haar

grootouders. Toen zij 17 jaar was, trouwde zij met Nikifor Blavatsky. Zij had zeer snel spijt van deze beslissing, ontsnapte aan haar echtgenoot en familie en gaat reizen door Europa en Klein-Azië. Deze reizen noemen we haar ‘ontsnappings-reizen’, om ze te onderscheiden van haar reizen na 1851. In dat jaar ontmoet zij in Londen Mahātma M., die haar vraagt of zij wil meehelpen met zijn werk om het lijden van de mensheid te verlichten. Zij zegt ‘ja’. Deze belofte kunnen we haar ‘JAMBU BOOM’ moment noemen. **Deel 3** van de Avatārische groep verbindt zich met **deel 2**.

FASE 2 Zoektocht naar waarheid, trainingsreizen

Deze fase duurt van 1851 tot 1873. Gedurende deze reizen over vier werelddelen leert het middendeel, de chela H.P.B., zich steeds beter te uiten via het laagste deel Helena Petrovna Blavatsky.

FASE 3 Het ‘Bodhi Boom’ moment

In 1873 is deze training vrijwel afgerond, en werken de **delen 2 en 3** goed samen. Op dat moment verbindt zich **deel 1** met de combinatie (**2+3**): de groep is compleet, actief. Dan vraagt Mahātma M. haar om van Parijs naar New York te reizen, en kan het onderwijzen van de Dharma – in dit geval Theosofie genoemd – beginnen. Vanaf dat moment beginnen de Meesters, en indirect hun ‘Chef’ de Mahā-Chohan, de Theosofie te verspreiden via H.P.B./ Helena Petrovna Blavatsky.

Net als bij de Buddha zien we daarin drie fasen, en in elke volgende fasen kan de spirituele achtergrond **deel 1** zich steeds beter uiten:

FASE 4 Amerika. Stichting T.S., basisleringen, eerste volgelingen

Deze fase duurt van 1873, en eigenlijk 1875 (het jaar van de oprichting van the Theosophical Society, de T.S.), tot 1878. In dat jaar wordt haar boek *Isis Ontsluierd* gepubliceerd en vraagt Mahātma M. haar om samen met Kolonel Henry S. Olcott naar India te reizen.

FASE 5 Azië. Diepere leringen. Vele volgelingen

In 1879 landen zij beiden in Bombay, waar zij een aantal toegewijde theosofen om zich verzamelen. Zij reizen van daaruit door heel India, houden lezingen, stichten Loges. Zij geeft in India diepere leringen dan in Amerika, onder

andere in artikelen in hun nieuwe tijdschrift *The Theosophist*. De Theosophical Society breidt zich snel uit, zowel wat aantal leden als invloed betreft. Maar tegelijk met vrienden maakt Helena Blavatsky ook vijanden die deze invloed willen tegenhouden. Net als bij de Buddha komt de weerstand uit Brahmaanse hoek, maar ook uit de hoek van de Christelijke missie in India. Uiteindelijk vertrekt zij in 1885 naar Europa om daar haar werk voort te zetten en nooit weer naar India terug te keren.

FASE 6 Europa. Diepste leringen, gegeven aan E.S. leden

In Europa verzamelt zij een groep toegewijde, voornamelijk jonge leden om zich. Zij schrijft drie boeken: *De Sleutel tot Theosofie*, *De Geheime Leer* en *De Stem van de Stilte*. Zij start een nieuw tijdschrift Lucifer, waarin zij haar meest diepzinnige artikelen publiceert, die de leden aanzetten om lid van de Esoterische School (E.S.) te worden. Die leden traint zij om de Bodhisattva Gelofte af te leggen: de Gelofte hun leven te wijden aan het verlichten van het lijden van de mensheid. We zouden het haar Arhats kunnen noemen. Zij geeft hun haar diepste leringen, waaronder *De Stem van de Stilte*. In 1891 overlijdt Helena Petrovna Blavatsky, het laagste deel van de Avatārische groep, omringd door deze E.S. leden, die haar werk – tot op heden – voortzetten.

Dit is in het kort het leven van Helena Petrovna Blavatsky. Hopelijk zijn de overeenkomsten met het levensverhaal van de Buddha voldoende duidelijk. Hopelijk is het functioneren van de totale Avatārische groep van de 1875 impuls ook duidelijker.

Met dit inzicht voor ogen, is het nu tijd haar leven uitgebreid te behandelen, zo veel mogelijk verteld in haar eigen woorden.

Het leven van Helena Petrovna Blavatsky — Het ontstaan van de Avatārische groep

FASE 0 Voor-geboortelijke fase en geboorte

Natuurlijk begon de geestelijke impuls van 1875 niet met de geboorte in 1831 van het laagste deel van de groep, Helena Petrovna Blavatsky. Vele jaren eerder was de Loge van Wijsheid en Mededogen al actief, want men wist dat

de nieuwe Messiaanse cyclus eind 19e eeuw zou beginnen. Het middendeel van de groep, de Meesters van Wijsheid, zocht lang naar een geschikt laagste deel. Zoals beloofd, gebruik ik in dit artikel vele citaten van Helena Blavatsky zelf en van haar leraren, om haar levensverhaal meer authentiek te maken.

Een van haar leraren, Mahātma Kuthumi [ook wel K.H.], zegt daarover het volgende:

Na bijna een eeuw van vruchteloos zoeken, moesten onze chefs gebruik maken van de enige gelegenheid die er was om een Europees *lichaam* op Europese bodem uit te zenden, om als verbindingsschakel te dienen tussen dat gebied en het onze.⁽¹¹⁾

Dit bewijst dat de Loge al minstens honderd jaar eerder was begonnen. Houd daarbij in gedachten dat Mahātma K.H. hier over “onze chefs” – meervoud – praat. Gottfried de Purucker bevestigt dit in zijn uitleg aan zijn E.S. leden:

Het is waar dat er, ten aanzien van de stichting van de Theosofische Beweging in 1875, tussen enkele van onze Grote Leraren een verschil van mening bestond. Sommigen dachten dat het verstandiger was nog enkele jaren te wachten, en ik kan u zeggen, dat een van hen de Grote Ziel was die wij vereren en aanduiden als de Mahā-Chohan, de Leraar van die twee hoogstaande mensen, de Mahātman M. en K.H.

Hij was van mening dat de tijd nog niet rijp was. Maar hij zei tot zijn twee Chela's, onze twee Leraren: ‘Probeer het!’ En zij probeerden het. Zij deden dit omdat hun hart vervuld was van droefheid om de wereld. En zo namen deze twee Grote Mensen, mensen met zielen als van een Buddha, de karmische verantwoordelijkheid op zich (en alleen een Esotericus weet wat dit betekent) door zich in zekere zin karmisch verantwoordelijk te stellen voor het brengen van een Nieuwe Boodschap aan de mensen, die door haar innerlijke kracht en door de overtuigingskracht van de leringen die ze bevatte, de mensen ondanks henzelf zou stimuleren na te denken. Aan het denken der mensheid werd een nieuwe impuls gegeven.⁽¹²⁾

Wat maakt iemand geschikt als laagste deel van zo'n Avatārische groep? Naar welke eigenschappen zochten de Meesters? Het antwoord op die vraag kan een heel boek vullen. Hier volgt slechts een klein aantal belangrijke eigenschappen die in de brieven van beide Meesters te vinden zijn — en die wij zelf in ons eigen leven als toetssteen zouden kunnen gebruiken.

- De innerlijke belofte om het lijden van de mensheid te helpen verlichten.
- Absolute loyaliteit aan Leraren.
- Het vermogen om, door de wereld van onze uiterlijke zintuigen heen, de wereld daarachter, daarbinnen te zien. Een noodzakelijk vermogen om als verbindingsschakel te kunnen fungeren.

- Een sterke *wil*, een sterk *besef van rechtvaardigheid*, de *moed* om op te durven komen voor de lijdende medemens, ondanks de te verwachten terugslag.
- Niets voor zichzelf vragen, geen financiële vergoeding verwachten.

Dat Helena Petrovna Blavatsky deze eigenschappen bezat, zal blijken uit de rest van dit artikel.

Zij werd geboren op 12 augustus 1831, in de Russische stad Ekaterinoslav, in onze tijd de Oekraïense stad Dnipropetrovsk. Wie enigszins bekend is met het karakter van mensen die onder het sterrenbeeld Leo (Leeuw) zijn geboren, weet dat het met haar wil, haar besef van rechtvaardigheid en haar moed wel goed zat.

FASE 1 Jeugd, huwelijk, ontsnappingsreizen

De jonge Helena Petrovna von Hahn groeide op in kringen van adel en diplomatie. Ik zou haar jeugdijaren kunnen omschrijven met interessante feiten, plaatsen, een stamboom, maar daarmee zou ik de diepgang van haar latere functie in de wereld tekortdoen. Veel belangrijker is het, te zien welke invloed de belangrijkste mensen om haar heen hadden in het ontwakingsproces van haar karakter. Want dat is precies wat opvoeding, educatie inhoudt: het weer activeren van de belangrijke karaktereigenschappen in een kind, die het in zijn vorige incarnatie al had ontwikkeld. En in het geval van Helena Blavatsky: *die* karaktereigenschappen waarom de Loge van Mededogen haar had geselecteerd.

Het is een theosofisch feit, dat in dat ontwakingsproces ouders en grootouders de belangrijkste rol spelen. Wat hebben de ouders en grootouders van de jonge Helena aan die innerlijke ontwakings bijgedragen?

Haar vader, **Peter Alexeyevich von Hahn**, heeft door zijn stugge karakter minder bijgedragen aan de ontwakings van Helena's *innerlijke* karaktertrekken. Hij had een hoge rang in het Russische leger. Als militair reisde hij en dus ook zijn gezin veel, van Ruslands noordgrens tot zuidgrens, waar op dat moment Rusland bezig was de landen in de Kaukasus te veroveren. Maar zij ontwikkelde dankzij deze reizen wel uiterlijk doorzettingsvermogen, uithoudingsvermogen — eigenschappen die zij in latere jaren nodig had tijdens haar reizen voor haar theosofische werk. Zij reisde op olifanten, in huifkarren, schepen die ontploften, in luxe hutten en in voorouders, in paleizen en achterbuurten. Ooit werd zij ziek in de Indiase rimboe en moest zij 50 mijl lopen naar de dichtstbijzijnde arts.

Alleen *indirect* droeg hij bij aan het innerlijk ontwaken

van mededogen in de jonge Helena, doordat zij getuige was van de invloed van haar vader tijdens de Russische veldtochten in de Kaukasus. Charles Ryan schrijft daarover in zijn boek *H.P. Blavatsky and the Theosophical Movement*:

Te onhandelbaar om met geweld in toom te houden, stond ze altijd open voor rede en vriendelijkheid, en kon ze fel protesteren tegen onrechtvaardigheid en wreedheid jegens anderen. Toen ze nog heel jong was werden, diep in haar, haar vurige sympathie en medeleven gewekt door de hartverscheurende taferelen van ellende en wanhoop die ze zag onder de ballingen die in uitgeputte rijen langs het prachtige landgoed van haar vader werden gedreven, op hun verschrikkelijke tocht naar Siberië. Ze vergat die afschuwelijke taferelen nooit, en toen de tijd daar was, zwoer ze haar uiterste best te doen om de vreselijke last van het wereldwijde menselijk lijden te verlichten *door de oorzaken aan te pakken* en niet louter de gevolgen te verhelpen.⁽¹³⁾

Maar de werkelijke ontwakers van haar innerlijk karakter waren, allereerst, haar moeder **Helena Andreyevna de Fadeyev**. Zij was een beroemd Russisch schrijfster en kwam in haar boeken als een van de eersten in Europa op voor de vrijheid en emancipatie van vrouwen. Zij overleed in 1842 aan tuberculose toen Helena tien jaar oud was. Zij maakte in die korte tijd in de jonge Helena het vermogen tot schrijven wakker, een vermogen dat zij nodig had in haar functie binnen de Avatârische groep. Een van haar taken was schrijven, de Theosofie onder woorden brengen. Zij schreef duizenden pagina's boeken, 14 dikke delen artikelen en verhalen. En haar laatste boekje *De Stem van de Stilte* laat haar poëtisch talent zien. Zij schreef in een brief aan William Quan Judge (1888):

Op mij rust de vloek, altijd te moeten schrijven, zoals de Wandelende Jood altijd onderweg was, geen moment stoppend om te rusten. Drie normale, gezonde mensen zouden niet kunnen doen wat ik moet doen ...⁽¹⁴⁾

Haar grootmoeder, **Helena Pavlovna**, geboren **Prinses Dolgorukova**, was ook een belangrijke invloed in het ontwaken van Helena's karakter. Zij was van adel, had een Franse Hugenoten-achtergrond. Zij was een van de weinige Russische vrouwelijke geleerden van haar tijd, sprak vijf talen, had diepgaande kennis van geschiedenis, natuurwetenschappen en archeologie. Zij correspondeerde daarover met een netwerk van de bekendste Europese geleerden. En bovendien werkte zij intensief om het lot van de Russische armen te verbeteren. Zij maakte al heel vroeg in de jonge Helena de kracht wakker om zelfstandig te denken, om zich tegen de

gedegenereerde gevestigde orde te verzetten (Hugenoten-invloed).

Haar grote botanische en fossielen verzameling gaf de jonge Helena inzicht in de geschiedenis van de aarde (nodig bij het schrijven van *De Geheime Leer*, met name deel 2, de bouw en bevolking van de aarde).

Met haar correspondentie met grote geleerden in Europa maakte zij in de jonge Helena het vermogen wakker om met de grote geesten uit haar tijd van gedachten te wisselen. Helena schreef later zo veel brieven dat ze nog steeds niet allemaal gepubliceerd zijn. Een voorbeeld is haar indrukwekkende brief aan de Bisschop van Canterbury.⁽¹⁵⁾

Van werkelijk belang was de invloed van haar overgrootvader, **Prins Paul Vassilyevich Dolgorukov**. Hij had een bibliotheek opgebouwd met vele honderden boeken over alchemie, magie en andere occulte wetenschappen. Wat zei Helena daar zelf over?

Ik had ze met de grootste interesse gelezen vóór mijn vijftiende, ... Weldra hadden noch Paracelsus, noch Kunrath, noch C. Agrippa mij iets te leren.⁽¹⁶⁾

Zij was toen pas vijftien jaar, een tiener. Hopelijk kijkt u nu met andere ogen naar tieners om u heen, naar het enorme, diepe potentieel in deze jonge mensen.

Dit droegen haar naaste familieleden bij aan de voorbereiding voor haar latere werk. Zij is inmiddels 17 jaar als een belangrijke gebeurtenis in haar leven plaatsvindt. Van deze gebeurtenis zijn verschillende, elkaar tegensprekende versies, waarvan ik er hier twee wil geven. Haar gouvernante had haar uitgedaagd met de uitspraak, dat zij zo tegendraads was dat niemand met haar zou willen trouwen, zelfs niet de oude Blavatsky. Die uitdaging was voor de 17 jarige met haar sterke wil te groot: drie dagen later zorgde zij dat Generaal Nikifor Blavatsky haar een aanzoek deed, dat zij accepteerde. Zij trouwden in 1849. Te laat kwam zij erachter dat zij nu gevangen zat in dezelfde gouden kooi als waarin alle getrouwde Russische vrouwen uit de hogere klassen gevangen zaten, gehoorzaam aan hun echtgenoot, zonder eigen bezit, zonder de vrijheid om een eigen leven te leiden. Jane Austen liet in haar boeken zien wat het huwelijk in die tijd inhield voor vrouwen. Helena Blavatsky zegt zelf hierover:

Ik had me verloofd om de gouvernante dwars te zitten, me nooit realiserend dat ik die verloving niet meer ongedaan kon maken. Wel — het karma van mijn zonde heeft me ingehaald. ... Laat het allemaal maar op mijn schouders neerkomen.⁽¹⁷⁾

Een andere versie is te vinden in haar brief aan Prins A.M. Dondoukoff-Korsakoff, en deze versie is volgens mij het diepste commentaar op dat huwelijk. Zij schrijft hem:

Weet je waarom ik met die oude Blavatsky ben getrouwd? Omdat, terwijl alle jonge mannen lachten om 'magisch' bijgeloof, hij erin geloofde! Hij had me zo vaak verteld over de toevanars van Erivan, over de mysterieuze wetenschappen van de Koerden en de Perzen, dat ik met hem trouwde om hem te gebruiken als sleutel tot die wereld.⁽¹⁸⁾

Uiteindelijk besluit zij te ontsnappen. Blavatsky vindt haar en sluit haar op. Met grote moeite ontsnapt zij een tweede keer en rijdt per paard naar haar familie in Tiflis. Omdat zij vermoedt dat haar familie haar weer naar Blavatsky wil terugsturen, ontsnapt zij ook aan haar familie en vaart, deels als verstekeling, op een Engels vrachtschip van Odessa naar Constantinopel.

Daar ontmoet zij een oude vriendin, Gravin K., met wie zij een aantal jaren door Europa en het Midden-Oosten reist, op zoek naar de diepere geheimen van Alchemie. Ik noem dit haar 'ontsnappingsreizen', verborgen voor familie en echtgenoot. Zij is teleurgesteld en ontdaan omdat zij op al die reizen geen diepere wijsheid vond.

Op een gegeven moment komt zij aan in Londen. Daar, in Hyde Park, wordt zij benaderd door een Indiër die zij herkent als haar Leraar die zij al vaker in haar dromen had gezien: Mahātma M..

Een goede vriendin, Gravin Constance Wachtmeister schrijft wat Helena Blavatsky haar daar zelf over vertelde:

Haar Meester vertelde haar dat hij met de Indiase prinsen naar Londen was gekomen voor een belangrijke missie, en dat hij haar graag persoonlijk wilde ontmoeten, omdat hij haar medewerking nodig had bij een onderneming die hij op het punt stond te beginnen. Vervolgens vertelde hij haar hoe de Theosophical Society zou worden opgericht en dat hij wilde dat zij de oprichter zou worden. Hij schetste haar in grote lijnen welke beproevingen haar te wachten stonden en vertelde haar ook dat ze drie jaar in Tibet zou moeten doorbrengen om zich voor te bereiden op deze belangrijke taak.⁽¹⁹⁾

Het eerste deel van dit artikel maakt duidelijk welke taak hij bedoelde: het oprichten van het voertuig waardoor de Avatārische groep kon werken. Zij zei 'ja', zij deed in feite de belofte zich op die taak te gaan voorbereiden. Dit cruciale moment in haar leven kunnen we vergelijken met het moment dat Prins Siddhartha zijn belofte deed onder de JAMBU BOOM. Op dat moment verbond de Russische Helena Petrovna Blavatsky zich met de chela H.P.B.. Vanaf dat moment begeleidt en traint Mahātma M. deze twee om als twee-eenheid te leren samenwerken, om uiteindelijk het instrument te worden waardoorheen de Meesters hun werk in de wereld kunnen gaan doen. Vanaf dat moment eindigen haar 'ontsnappingsreizen' en beginnen haar 'trainingsreizen'.

FASE 2 Zoektocht naar waarheid, trainingsreizen

Van 1851 tot 1873 reisde Helena Blavatsky over vier continenten. Het is niet gemakkelijk een waterdicht, doorlopend verslag van die reizen te geven. Boris de Zirkoff klaagt daar al over. Van sommige jaren is geen informatie voorhanden, van andere jaren is er tegenstrijdige of onduidelijke informatie. Zelfs Helena Blavatsky zelf beschrijft hetzelfde voorval op verschillende manieren. Waarschijnlijk bewust, want het is bekend dat zij 'blinds' [verhullingen] gebruikte. Zo schreef zij, dat zij Mahātma M. voor het eerst in Ramsgate ontmoette, en gaf later toe dat dit een 'blind' was, om te verhullen dat het in Londen was.

Om toch enig inzicht in haar training te krijgen, is het beter de grote lijnen te laten zien. Zij reisde van plaats naar plaats met een doel: om te leren van de Wijzen van die bepaalde cultuur. En die lijnen zijn belangrijk, ze zijn functioneel. Het zijn krachtlijnen waarlangs het spiritueel voedsel vanuit de Loge van Mededogen gemakkelijker kan vloeien. William Q. Judge hint daarnaar:

... in die eerste dagen legde zij overal in het land de krachtlijnen neer, en ik had het voorrecht mij in het centrum van die energie te bevinden, en zag het krachtenspel in zichtbare verschijnselen.⁽²⁰⁾

Laten we per continent kijken, te beginnen met het **Amerikaanse continent**. Zij reist allereerst naar het uiterste noorden, naar het Canadese Quebec, waar zij de oude Indiaanse wijsheid bestudeert. Vervolgens reist zij naar het zuiden, via New Orleans naar Mexico, het land van de zeer oude Olmeken cultuur en de meer recente Maya's. Zij gaat nog verder naar het zuiden, via de beroemde Maya tempelstad Copán in Honduras, naar Peru, het land van de spiritueel belangrijke Inca's. U ziet een verticale lijn van Noord naar Zuid, een lijn langs brandpunten van de oude Indianen wijsheid. Maar zij trekt nog een lijn door Amerika: de horizontale Oost-West lijn, de lijn van de Europese immigranten. Zij reist van New York, via Chicago, over de Rocky Mountains naar San Francisco. Dit deed zij in een tijd dat het Wilde Westen nog wild was, zonder goede wegen, zonder treinen. Zij reisde vanaf Chicago in een huifkar karavaan, terwijl de aanvallen van Indianen en westerse rovers op dit soort karavanen nog in volle gang waren.

Welke lijnen kunnen wij ontdekken in het **Europese continent**? Zij doorkruiste Europa meerdere malen, waardoor de lijnen wat moeilijker te zien zijn. Maar ze



zijn er wel. Zij bezocht vaker de *West-Europese landen* Engeland, Frankrijk, Duitsland, vooral Londen en Parijs. Dit waren voornamelijk de landen van waaruit het Europese ‘surplus’ naar Amerika stroomde, van waaruit de meeste immigranten Amerika binnenkwamen.

Zij bezocht ook de Midden-Europese landen, Hongarije, de Balkan staten, en overal leerde zij wat er voor haar daar te leren was. Belangrijke haltepunten op haar tocht waren Italië en Griekenland. In Italië bezocht zij Venetië en Florence, twee steden die ooit een belangrijke functie hadden in de wijsheids-stromen van de planeet. Venetië was het eindpunt van de beroemde Zijderoute, die begon in China. Langs deze weg werden niet alleen specerijen en zijde vervoerd maar kwam ook de buddhistische invloed vanuit Azië Europa binnen. Florence is, zoals iedereen weet, de bakermat van de Renaissance, waar de Oude Wijsheid weer opbloeide na de spirituele slaap van de Middeleeuwen. Bovendien was zij aanwezig bij de slag om Mentana, bij Rome, waar Garibaldi en zijn vrijheidsstrijders probeerden Italië uit de invloed van het Vaticaan te bevrijden. En in Griekenland ontmoette zij de Griekse Meester Hillarion Smerdis, een Meester die Mahātma M.

en Mahātma K.H. altijd in hun werk heeft gesteund en daarvoor zelfs naar Tibet reisde.

In 1858 vertrekt zij naar *Oost-Europa*, naar Rusland en blijft daar tot 1862. Zij woont een aantal jaren bij familie in Noord-Rusland, dicht bij St. Petersburg, en daarna in Zuid-Rusland, in de Kaukasus, in de landen die haar vader had helpen onderwerpen. Deze jaren van haar training waren bijzonder. Zij wordt een aantal malen zwaar ziek, geneest verrassend en is daarna een ander mens. Zij leert stapsgewijs de mentale en astrale invloeden die door haar heen beginnen te stromen, te beheersen, toe te laten of af te stoten, met behulp van haar spirituele wil.

Tenslotte haar training in het **Aziatisch continent**. Zij reist door India maar ook Birma, Siam [Thailand] en Ceylon [Sri Lanka]. In de vele plaatsen die zij bezocht valt één bijzondere lijn te herkennen. Zij bezocht het Noordoosten van India en reisde ook via Madras [Chennai] naar Java, waar zij twee chela's ontmoet. Dit is de lijn waarlangs het Mahāyāna Buddhisme, de buddhistische school waar het mededogen centraal staat, zich eeuwen eerder verspreidde. Met als eindpunt de wereldberoemde Mahāyāna tempel in Java, de Borobudur.

Maar het belangrijkste deel van haar training vond plaats in Tibet. Alle gegevens daarover zijn – welbewust – vaag. Welke informatie is zeker en betrouwbaar? Allereerst het feit dat zij aan het begin van haar trainingsreizen via Nepal Tibet trachtte binnen te komen, maar door de Engelse grenswachten werd opgepakt en teruggestuurd. Ten tweede het feit dat zij, *pas na haar intensieve training in Rusland*, het opnieuw probeerde en nu wel slaagde dankzij hulp van de plaatselijke bevolking. Toen pas was zij rijp genoeg. Ten derde het feit dat zij daar verbleef en studeerde in Shigatse en daar vlakbij Tashi-lunpo. Dit is het spiritueel centrum van de Tashi Lama, de Tibetaans-buddhistische leider die de *esoterische* kant van het Buddhisme beschermt en onderwijst. In tegenstelling tot de Dalai Lama, die de *openlijke* kant van het Buddhisme beschermt en onderwijst en in die tijd zijn centrum had in Lhasa.

Een bevestiging van deze feiten vinden we in haar eigen woorden:

... Ik heb in verschillende periodes zowel in Klein-Tibet als in Groot-Tibet gewoond, en ... al die periodes samen beslaan meer dan zeven jaar ... Wat ik heb gezegd, en nu herhaal, is dat ik in lamaïstische kloosters heb verbleven; dat ik Tzi-gadze, het gebied van Tashi-Lhünpo en de omgeving daarvan heb bezocht, en dat ik verder ben doorgedrongen, naar plaatsen in Tibet die nog nooit door een andere Europeaan zijn bezocht

en ooit nog zal kunnen bezoeken.⁽²¹⁾

Ook Mahātma K.H. bevestigt haar verblijf in Tibet en geeft A.P. Sinnett – en daarmee ook ons – enig inzicht in wat er met haar tijdens die training gebeurde. Op het commentaar van Sinnett, dat Helena Blavatsky door haar impulsieve gedrag minder geschikt is als spreekbuis van de Meesters, legt Mahātma K.H. uit:

Ik ben mij pijnlijk bewust van het feit dat de onsamenvangende wijze waarop zij zich gewoonlijk uitdrukt – vooral als zij opgewonden is – en haar vreemde manieren, haar volgens u tot een zeer ongewenst instrument maken voor het overbrengen van onze boodschappen.

... wanneer u *eenmaal weet*, dat niets hiervan te wijten is aan enig gebrek van haar, zou u haar misschien in een heel ander licht kunnen gaan zien.

... Deze toestand waarin zij verkeert, hangt ten nauwste samen met haar occulte opleiding in Tibet en met het feit dat zij alleen de wereld in is gestuurd, teneinde geleidelijk de weg voor anderen te bereiden.

... Onthoud daarom, wat zij u probeerde uit te leggen en wat u redelijk goed van haar hebt begrepen, namelijk het feit van de *zeven* beginselen in de *complete* mens.

Welnu: geen man of vrouw, tenzij hij een ingewijde van de “vijfde cirkel” is, kan het gebied van Bod-Las verlaten en in zijn geheel, integraal – als ik de uitdrukking mag gebruiken – in de wereld terugkeren. Minstens één van zijn zeven satellieten moet achterblijven, om twee redenen: ten eerste, om de noodzakelijke verbindingsschakel, de transmissiedraad, te vormen – ten tweede, als de veiligste garantie dat bepaalde dingen nooit onthuld zullen worden. Zij is geen uitzondering op de regel.⁽²²⁾

Wanneer haar training in Tibet is afgerond, wordt zij naar het westelijk deel van Azië gestuurd, naar wat wij het *Midden-Oosten* noemen. Zij krijgt de opdracht om naar Egypte te gaan en daar, in Cairo, een spiritueel centrum te starten. We kunnen dit zien als een eerste oefenronde voorafgaand aan haar eigenlijke werk in de wereld. Deze eerste poging mislukt, omdat het centrum ‘gekidnap’t’ wordt door mediums en spiritisten en nooit tot spirituele diepgang komt.

Charles Ryan schrijft over haar verblijf in Cairo:

Tijdens haar verblijf in Egypte bracht zij, volgens zeggen, een nacht alleen door in de Koningskamer van de Grote Piramide, waar ze een aantal opmerkelijke ervaringen had – en zij is niet de enige ziener die zulke ervaringen heeft gehad in die oude inwijdingskamer.⁽²³⁾

Daarna verlaat zij Egypte en reist naar een drietal landen: Libanon, Palestina en Syrië. Is deze combinatie lukraak gekozen? Nee, want deze drie landen overlappen het leefgebied van de Druzen. De Druzen vormen een

bijzondere groep in het Islamitische Arabië. Het zijn namelijk geen Islamieten, hoewel zij dat naar buiten toe wel zeggen te zijn. Hun leer, waarvan zij vrijwel niets bekend maken, komt overeen met die van het Tibetaans Buddhisme. Helena Blavatsky maakt ook duidelijk dat er tussen de Lama’s in Tibet en de Wijze Druzen een hechte band bestaat. De Druzen hebben ook meegeholpen in het werk van de beide Meesters. Dit artikel is niet de plaats om dit boeiende onderwerp verder uit te leggen. Zie voor bronnen de lijst met referenties.⁽²⁴⁾

Eén leerzaam detail wil ik u niet onthouden. Tijdens haar eerdere ‘ontsnappingsreizen’ zocht zij in Syrië, Palestina en Libanon naar de diepere geheimen van de Alchemie, zoals de alchemistische symbolen de ‘Steen der Wijzen’ en de ‘Rode Maagd’. Aan het eind van haar ‘ontsnappingsreizen’ klaagt zij moedeloos:

In Athene, in Egypte, aan de Eufraat, overal waar ik kwam zocht ik mijn ‘astrale’ steen [Steen der Wijzen]. ... Ik heb geleefd bij de wervelende Derwisjen, bij de Druzen van de Libanonberg, bij de Bedoeïenen en bij de Marabouts van Damascus. Ik heb hem nergens gevonden! Ik leerde necromantie en astrologie, kristalkijken en spiritisme – maar van de ‘rode Maagd’ geen spoor te bekennen!⁽²⁵⁾

Vervolgens belooft zij in 1851 aan Mahātma M. met hem mee te werken aan het verlichten van het lijden van de mensheid. En een aantal jaren na deze belofte, tijdens haar ‘trainingreizen’, komt zij bij exact diezelfde groepen, wellicht zelfs dezelfde mensen, en gaan de deuren naar diepere wijsheid voor haar open. Zij schrijft daarover:

Ik behoor tot de geheime Orde van de Druzen van de Libanonberg en heb een lang leven [een lange tijd?] doorgebracht onder Derwisjen, Perzische Mullahs en allerlei soorten mystici.⁽²⁶⁾

Zij *bezoekt* de Druzen niet alleen, zij *behoort tot* hun Orde. Conclusie: Zonder je in te zetten voor de mensheid zul je, ondanks alle studie, de deuren naar innerlijke wijsheid gesloten vinden.

FASE 3 Het ‘Bodhi Boom’ moment

Wanneer is haar training afgerond en kan zij, net als Gautama de Buddha, beginnen met het onderwijzen van de Dharma – in dit geval Theosofie genoemd? Wanneer werken het laagste en het middendeel van de Avatārische groep zo goed samen, dat het een twee-eenheid is geworden en het hogere, spirituele deel zich met die met die twee-eenheid kan verbinden en erdoorheen kan gaan werken? Het exacte moment van haar ‘Verlichting onder de Bodhi Boom’ is moeilijk aan te wijzen.

- In 1873 vraagt Mahātma M. haar om van Parijs naar New York te reizen, en begint zij daar haar voorbereidende werk. Zij verzamelt die mensen om zich heen die serieus op zoek zijn naar de ware achtergrond van wat op dat moment populair is: spiritistische séances en psychische verschijnselen.
- Maar in juni 1875 wordt zij ernstig ziek door een verwaarloosde beenwond. Volgens de arts overlijdt zij, maar tot ieders verbazing gebeurt hetzelfde als jaren eerder, tijdens haar verblijf in Rusland: zij ontwaakt, haar inmiddels zwart geworden been geneest zeer snel, waarna zij volgens omstanders een ander mens is. Kolonel Olcott schrijft in die tijd:

Er vond bij H.P.B. een bepaalde wonderbaarlijke psychofysiologische verandering plaats, waarover ik niet mag spreken en die niemand tot op heden vermoedde ...⁽²⁷⁾

Dit suggereert dat ook na 1873 de verbinding tussen Helena Petrovna Blavatsky en H.P.B. als spreekbuis van de Meesters nog verder werd versterkt. En na deze wonderbaarlijke verandering begon zij actief de stichting van The Theosophical Society voor te bereiden.

- En een derde gegeven is de uitspraak van Gottfried de Purucker, dat dit ‘Bodhi Boom’ moment plaatsvond rond 1869.⁽²⁸⁾

Drie gegevens waarover iedere lezer zelf kan nadenken en daardoor meer helderheid kan vinden. Eén ding is zeker: in deze periode beginnen de Meesters, en indirect hun ‘Chef’ de Mahā-Chohan, de Theosofie te verspreiden via H.P.B./Helena Petrovna Blavatsky.

Een van de weinige plaatsen in de literatuur, waar wij een bescheiden blik kunnen werpen op het resultaat van alle training – de occulte samenwerking tussen Helena Petrovna Blavatsky en de chela H.P.B. – vinden we in een brief aan haar zuster Vera:

Iemand komt en omhult me als een mistige wolk en duwt me in één keer uit mezelf, en dan ben ik niet meer ‘ik’ – Helena Petrovna Blavatsky – maar iemand anders. Iemand die sterk en krachtig is, geboren in een totaal ander gebied van de wereld; en wat mezelf betreft is het bijna alsof ik slaap of er, niet echt bewust, naast sta, — niet in mijn eigen lichaam maar er dicht bij, slechts vastgehouden door een draad die me ermee verbindt.

Maar soms zie en hoor ik alles heel duidelijk: dan ben ik me volkomen bewust van wat mijn lichaam zegt en doet — althans, wat zijn nieuwe bezitter zegt en doet. Ik begrijp en onthoud het zelfs allemaal zo goed dat ik het naderhand kan herhalen en zijn woorden zelfs kan opschrijven.

... Op zo'n moment zie ik ontzag en angst op de gezichten van Olcott en anderen, en volg met belangstelling de manier waar-

op hij hen half meewarig uit mijn eigen ogen bekijkt en hen met mijn fysieke tong onderwijst. Maar niet met mijn geest, maar met die van hem, die mijn hersenen als een wolk omhult

...

Maar ach, ik kan echt niet alles uitleggen.⁽²⁹⁾

FASE 4 Amerika

Eerste volgelingen, stichting T.S., basisleringen

De eerste fase van het verspreiden van de Theosofie vindt dus plaats in Amerika. Waarom in Amerika, waarom niet in Azië of Europa? Deze fase is te vergelijken met Gautama de Buddha's eerste, simpele uitleg van de Dharma in het Hertenpark in Benares: de simpele grondprincipes van eenheid en dualiteit, van de innerlijke en de uiterlijke mens, van de innerlijke en uiterlijke wereld, van de paren van tegenstellingen en de daarboven staande Weg van het Midden.

Dit was precies wat Amerika nodig had. Want Amerika was een jonge natie, op dat moment slechts 100 jaar oud. En net als elk jong levend organisme was het kwetsbaar — en is dat overigens nog steeds. Het kon gemakkelijk worden beïnvloed door psychische, door astrale invloeden. Zij ging naar Amerika om de spirituele bescherming op te bouwen tegen het psychisme.

In een brief aan haar vriend Hiram Corson schrijft zij:

Ik ben door mijn Loge naar dit land gestuurd omwille de Waarheid in het moderne Spiritualisme, en het is mijn allerheiligste plicht om te onthullen wat dit *is*, en aan de kaak te stellen wat het *niet is*. Misschien ben ik hier wel honderd jaar te vroeg gekomen ...⁽³⁰⁾

Want in die tijd was er in Europa, maar vooral in Amerika, een grote interesse in ‘het spirituele’. Sinds eind 1700 werd men zich steeds meer bewust van invloeden binnen, achter, de uiterlijk waarneembare wereld. Iedereen wilde weten wat er zich achter de schermen, buiten het bereik van het blote oog, afspeelde. Er ontstonden twee stromingen, die we voor het gemak onderscheiden als het Spiritualisme en het Spiritisme.

Er waren in die tijd tal van mediums, en sommige geïnteresseerden begonnen al die astrale invloeden die door mediums tijdens séances werden opgeroepen, te beschouwen als hoogstaande spirituele wezens, ja zelfs als goden die aanbeden moesten worden. De mediamieke zusters Fox startten in 1848 in Amerika een spiritistische kerk, waar de volgelingen elke zondag ‘geesten’ opriepen en vervolgens aanbaden. Deze beweging, het Spiritisme, breidde zich als een olievlek uit naar Europa. Hun aanhangers

zagen in hun onwetendheid niet hoe gevaarlijk dit was voor de mentale gezondheid van een volk.

De tweede stroming, het Spiritualisme, ging uit van de filosofie dat het spirituele de oorzaak was van de materiële, dat er een innerlijke, spirituele wereld was waarvan onze uiterlijke wereld het gevolg was. Deze stroming bestond uit meer wetenschappelijk ingestelde mensen, die wilden onderzoeken wat er werkelijk gebeurde tijdens séances. Zij zochten naar verklaringen. Een van die onderzoekers was Kolonel Henry S. Olcott.

Helena Blavatsky reisde langs de oostkust van Amerika, onder andere naar Chittenden in Vermont en naar Philadelphia, om die bijeenkomsten bij te wonen waar mediums demonstraties gaven. Tijdens zo'n demonstratie in Chittenden ontmoette zij Kolonel Olcott. Ze besloten samen te werken om andere mensen aan te trekken die deze verschijnselen wilden onderzoeken. Ze begonnen deze verschijnselen uit te leggen en de theosofische kennis te presenteren van wat er werkelijk gebeurde, zodat iedereen kon inzien dat deze astrale invloeden juist dingen waren die men moest vermijden in plaats van aanbidden. Iets wat in het Oosten, bij Hindu's en Buddhisten allang bekend was.

Zij bracht zelf ook psychische verschijnselen teweeg, maar alleen wanneer dat nodig was om de interesse in het onderzoek niet te laten verzanden. Een voorbeeld daarvan is haar bezoek aan een demonstratie in Philadelphia door het mediamieke echtpaar Holmes (bedriegers). Het hoe en waarom van haar psychische verschijnselen in haar eigen woorden:

BELANGRIJKE OPMERKING

Ja. Het spijt me te moeten zeggen dat ik mezelf *moest* bekendmaken tijdens die schandelijke ontmaskering van de *mediums* Holmes waar de Spiritualisten bij waren. Ik moest de situatie redden, want ik was speciaal vanuit Parijs naar Amerika gestuurd om de verschijnselen en hun echtheid te *bewijzen* en — de onjuistheid van de spiritistische theorieën over 'geesten' aan te tonen.

Maar hoe kon ik dat het beste doen? Ik wilde niet dat het grote publiek zou weten dat ik *hetzelfde naar believeen kon produceren*. Ik had OPDRACHT gekregen dat juist niet te doen, en toch moest ik de realiteit, de echtheid en de *mogelijkheid* van dergelijke verschijnselen levend houden in het hart van diegenen die van *Materialisten Spiritualisten* waren geworden en nu, als gevolg van de ontmaskering van een aantal mediums, weer terugvielen en terugkeerden naar hun scepticisme.

Daarom koos ik een paar getrouwen uit, ging naar de Holmesen en bracht, geholpen door M.: en *zijn kracht*, het gezicht van John King en Katie King tevoorschijn in het astrale licht, produceerde het verschijnsel van materialisatie en liet de gro-

te groep Spiritualisten geloven dat het gebeurde via het mediumschap van Mrs. Holmes. Zijzelf was vreselijk geschrokken, want ze wist dat dit verschijnsel dit keer echt was.

Heb ik verkeerd gehandeld? De wereld is nog niet klaar om de filosofie van de occulte wetenschappen te begrijpen — laat ze zich er eerst bewust van worden dat er wezens bestaan in een onzichtbare wereld, of dat nu 'geesten' van de doden zijn of *Elementalen*; en dat er verborgen krachten in de mens bestaan die van hem een God op aarde kunnen maken.

Na mijn dood zullen de mensen wellicht mijn onbaatzuchtige motieven waarderen. Ik heb mijn woord gegeven om, tijdens mijn leven, de mensen de weg naar *Waarheid* te wijzen — en ik zal mijn woord houden. Laat ze me maar beschimpen en belasteren. Laat sommigen me maar een MEDIUM en Spiritist, en anderen een *bedrieger* noemen. De dag zal komen dat het nageslacht me beter zal leren kennen.

O arme, dwaze, goedgelovige, verdorven *wereld*!

M. ∴ geeft opdracht om een Genootschap op te richten — een geheim genootschap zoals de Rozenkruisersloge. Hij belooft te helpen.

H.P.B. (31)

Toen zij eenmaal een groep bekende Spiritualisten verzameld had die de wetten achter alle verschijnselen serieus wilden onderzoeken, begon zij in augustus 1875 de vorming van The Theosophical Society voor te bereiden. Op 17 november was de officiële geboorte. Zeventien mensen waren aanwezig, waarvan de belangrijkste Helena P. Blavatsky, Kolonel Henry S. Olcott en William Q.



Judge waren, en verder een Egyptoloog, Kabbalist, predikant, rechter, vrijmetselaars, artsen, schrijvers, redacteurs van bekende tijdschriften. Een aantal daarvan is haar altijd blijven steunen.

De doeleinden van de Society zijn algemeen bekend. Natuurlijk legden deze pioniers nadruk op het onderzoeken, maar vanaf het begin was altijd een dieper element, dat later, vooral onder Katherine Tingley's leiding rond 1900, zo duidelijk aanwezig was dat zelfs de naam van de organisatie werd aangepast tot 'Universal Brotherhood and Theosophical Society'. In 1878 schreven Kolonel Olcott en H.P.B. gezamenlijk een brochure 'The Theosophical Society', waarin zij een aantal doeleinden opsomden waaraan leden van de T.S. zich konden spiegelen. De laatste daarvan was:

... Ten slotte, en als belangrijkste doeleinde: om bij te dragen aan de vorming van een Broederschap van de Mensheid, waarin alle goede en zuivere mensen, van welk ras dan ook, elkaar zullen erkennen als gelijke manifestaties (op deze planeet) van één Ongeschapen, Universele, Oneindige en Eeuwige Oorzaak.⁽³²⁾

Dit om de lezer, na alle informatie over Spiritualisme en Spiritisme, zich weer thuis te laten voelen.

Na het verzamelen van deze groep toegewijde onderzoekers en het stichten van The Theosophical Society wachtte haar nog een derde taak in Amerika: het schrijven van een boek waarin de eerste, fundamentele theosofische kennis werd uitgelegd. Net als Gautama de Buddha in het Hertenspark, beschreef zij in dat boek (*Isis Ontsluierd*) de simpele dualiteit van uiterlijke en innerlijke mens, van uiterlijke en innerlijke werelden, van realiteit en illusie, van oorspronkelijke zuivere wijsheid en latere degeneratie. In twee jaar tijd schreef zij *Isis Ontsluierd*, twee delen, ruim 1200 pagina's: een heroïsche prestatie. Het boek kwam uit in 1877 en had zo'n succes dat er binnen twee weken al een herdruk nodig was. Om deze eerste uitvloeijing van wijsheid goed te begrijpen, moet men het boek natuurlijk lezen. Maar een paar hints kunnen daarbij helpen.

Allereerst is het goed te beseffen dat Helena P. Blavatsky niet de schrijver van het boek was. Het was een groepsgebeuren. Beide Meesters M. en K.H. dicteerden aan haar de teksten. Beide Meesters, in overleg met hun 'Chef' de Mahā-Chohan, bepaalden wat wel en (nog) niet bekend gemaakt mocht worden. Maar ook andere Meesters werkten met hen samen. En niet alleen Meesters, maar ook een van de eerste leden van de T.S., Alexander Wilder. Hij was een deskundige op het gebied van Plato en de

Neoplatonici. Hij controleerde alle Griekse, Latijnse en Hebreeuwse termen en passages in *Isis Ontsluierd*, schreef in het Voorwoord de bijna 40 pagina's 'Voor de Sluier' en maakte de Index.

Ten tweede is er de titel van het boek. Oorspronkelijk was als titel gekozen *De Sluiers van Isis*, de sluiers die de Waarheid verbergen. Maar er bestond al een boek van die naam, dus werd gekozen voor *Isis Ontsluierd*. De oorspronkelijke titel dekt de lading van het boek veel beter. Wie de inhoudsopgave goed leest, herkent dit direct. Zij beschrijft de vele in haar tijd populaire theorieën over psychische verschijnselen en zet daarnaast de wijsheid van Pythagoras en Paracelsus. Zij beschrijft de vele wetenschappelijke vooroordelen in haar tijd, waarnaast zij de oude wijsheid van Egypte en India zet. En in deel II vergelijkt zij de hedendaagse degeneratie binnen de christelijke kerk met de diepere wijsheid van het oorspronkelijk Christendom, de oude Vrijmetselarij en het Buddhisme.

Ten derde is er de ondertitel van het boek. Opvallend veel Theosofen noemen de ondertitels van beide delen 'Science', wetenschap, en 'Religion', religie. Dit klopt echter niet. De ondertitel van deel II is 'Theology', theologie. In dat deel stelt zij namelijk de uiterlijke degeneratie van religie in haar tijd aan de kaak. Want theologie is de studie van het goddelijke, terwijl religie het streven is om bewust één te worden met de eigen goddelijke kern. Dat is het verschil, want het bestuderen van het goddelijke zonder het goddelijke te willen zijn, is in feite een degeneratie. Dit verklaart ook haar pittige toon in het hele boek, anders dan de meer filosofische taal van *De Geheime Leer*. Ten vierde zijn er de tekortkomingen in het boek, waarover zij zelf klaagt. Zij moest het boek schrijven in het Engels, een taal die zij zelf slecht beheerste. Zij moest bij de productie van het boek werken met zettters en correctoren die Sanskrit en Hindi vrijwel niet beheersten en zelf de inhoud nauwelijks begrepen. Zij had niemand die de vele citaten kon controleren aan de hand van de originele teksten. Daardoor bevat het boek zoveel fouten dat zij en Kolonel Olcott in 1879 al bespraken om een volgend, een beter boek te schrijven. Een besluit waarmee wij alleen maar blij kunnen zijn, als wij naar de verdieping in *De Geheime Leer* kijken.

Hopelijk verhogen deze vier hints het leesplezier en inzicht.

FASE 5 Azië.

Diepere leringen. Vele volgelingen

Vrij snel na de publicatie van *Isis Ontsluierd* krijgt zij van haar Leraar opdracht om samen met Kolonel Olcott naar

India te vertrekken. Zij vertrekken in december 1878 en komen in 1879 aan in Bombay, India.

Wat ze daar deed, is wat elke Loge op dit moment nog steeds doet: ze vormde een spiritueel magnetisch centrum; ze trok leden aan en stichtte een Hoofdkwartier, waar de leden Theosofie bestudeerden. Ze vormde een bibliotheek, startte een tijdschrift, *The Theosophist*, waarin zij en de Meesters diepere leringen openbaar maakten dan zij in *Isis Ontsluierd* konden geven. Samen met Kolonel Olcott begon ze lezingen te geven in Bombay, in Noord-India en later ook in Zuid-India en Ceylon, waarbij steeds meer loges werden opgericht. Kolonel Olcott deed hetzelfde ook in Japan, Siam [Thailand] en Birma [Myanmar]. Zij schreef in India geen boek, maar wel honderden artikelen in *The Theosophist*, die 5 van de 14 delen van haar *Collected Writings* vullen.

Het houden van lezingen en studies, het oprichten van loges, een bibliotheek, een tijdschrift, het uitgeven en verkopen van boeken — precies zoals wij vandaag de dag nog steeds te werk gaan. Tegenwoordig hebben we de hulp van het internet en websites, maar we volgen nog steeds dezelfde principes voor het onderwijzen en ontwakken van zielen.

In Azië, met name in India, was haar taak anders dan die in Amerika. Waarom? Om dit te begrijpen, moeten we onze aandacht richten op Europa, op de Europese beschaving van de 15e tot de 18e eeuw, toen de Europeanen de hele wereld rondreisden en andere landen koloniseerden. Vooral Groot-Brittannië koloniseerde andere landen in Azië, Afrika, Australië, Noord-Amerika, enzovoort. De Duitsers, de Fransen, de Nederlanders, de Portugezen en de Spanjaarden deden allemaal hetzelfde. Het was hun tijd van expansie. Maar de Loge van Wijsheid en Mededogen, de Meesters, hadden al voorzien dat Europa, de 'Oude Wereld', in de 19e en 20e eeuw zijn wereldheerschappij zou moeten overdragen aan Amerika, de 'Nieuwe Wereld'. De Meesters wisten al dat, van 1875 tot 1950, al die gekoloniseerde landen onafhankelijk zouden worden. Ze wisten al dat de Europese landen in deze periode al hun koloniën zouden verliezen, omdat er een nieuwe cyclus was begonnen.

India was een van deze landen, het grootste gekoloniseerde land van het Aziatisch continent. Wat de Meesters deden, was de Indiase natie *voorbereiden op haar onafhankelijkheid*. Niet door deze politiek af te dwingen, maar door de innerlijke lagen, de spirituele en mentale lagen van het Indiase volk voor te bereiden — want daar ligt de ware onafhankelijkheid. De Meesters zeggen zelf: India

is niet bezet door de Engelsen omdat de Engelsen sterker waren. De bezetting van India kwam doordat het Indiase volk zelf passief en lethargisch was. Passiviteit, tamas, is wat een land kwetsbaar maakt.

Wat deden de Meesters?

1. Zij begonnen het Indiase volk te trainen om actief te worden: actief te denken, actief te handelen, een actieve kracht te zijn. Want dat is de enige manier waarop een land zijn onafhankelijkheid kan behouden zonder door weer een ander land gekoloniseerd te worden. Zij begonnen de geest en de ziel van het Indiase volk te activeren. Helena Blavatsky en Kolonel Olcott bezochten veel Hindu's en behandelten hen als gelijken — iets wat de Britten zelden deden — en nodigden hen uit om met hen samen te werken.
2. Wat zij ook deden — en de Theosofen speelden daarbij een cruciale rol — was het oprichten van bibliotheken met de originele heilige teksten van het Indiase volk zelf: de Veda's, de Vedānta's, de Upanishads, de Bhagavad-Gītā uit de Mahābhārata en meer. Ze publiceerden en herdrukten veel van deze werken. Zij lieten de Indiase jongeren, met name de meer welgestelde onder hen, met deze ideeën kennismaken om hen los te weken van hun Engels georiënteerd onderwijs, dat gebaseerd was op materialisme, darwinisme enz. Zij gaven hen de innerlijke geest van hun eigen Indiase beschaving terug, zoals die te vinden is in hun heilige boeken.
3. Zij begonnen de invloed van de Brahmanen te doorbreken, die het Indiase volk eeuwenlang in hun ijzeren greep hadden gehouden door de Indiërs de toegang tot hun eigen heilige teksten te ontfangen, hen spirituele leugens voor te schotelen en hen zo afhankelijk en passief te maken. Helena Blavatsky, Kolonel Olcott en hun Indiase vrienden stelden de illusie van het Brahmaanse kastenstelsel aan de kaak. Zij ontmaskerden de Brahmaanse leugens die zo lang Sati (weduwenverbranding), kind-huwelijken, de uitsluiting van Paria's en andere discriminerende praktijken mogelijk hadden gemaakt. En zij introduceerden opnieuw het Buddhisme — de wijsheid van mededogen en onzelfzuchtigheid — in India, waaruit het 2.000 jaar eerder door de Brahmanen was verdreven.

Tijdens die periode in India breidde de T.S. zich verrassend snel uit. Er sloten zich veel nieuwe leden aan, er werden

veel nieuwe loges opgericht, precies zoals tijdens de middenperiode van Gautama de Buddha's onderricht van de Dharma.

Van de vele nieuwe leden wil ik er, buiten de bekende A.P. Sinnett, vier noemen: Tookaram Tatya, Dāmodar Māvalankar, Sumangala en Anāgārika Dharmapāla.

Allereerst Tookaram Tatya, medewerker van het eerste uur. Toen Helena Blavatsky en Kolonel Olcott het Hoofdkwartier verplaatsten van Bombay naar Adyar, Madras [Chennai], werd hij het spiritueel brandpunt in Bombay. Hij richtte de uitgeverij Bombay Theosophical Publication Fund op en zorgde ervoor dat een grote stroom heilige boeken weer beschikbaar kwam. Een van de meest beschiedenen en onmisbare krachten in het werk van de Meesters. Dāmodar, een jonge Brahmaan, werd in 1879 lid en was hoofdredacteur van *The Theosophist*. Hij is een van de weinige Hindu's in de T.S. die zijn kaste opgaf. Zijn vele artikelen zijn duidelijk geïnspireerd door de Meesters.⁽³³⁾ In 1885 vertrok hij naar Tibet om daar voor de Meesters te werken.

Een andere steunpilaar was de buddhistische hogepriester in Sri Lanka [Ceylon], Sumangala. Samen met Helena Blavatsky en Kolonel Olcott werkte hij aan de erkenning van het Buddhisme in het door Engelsen gedomineerde Ceylon en aan de herintroductie van het Buddhisme in India.

Daarbij werd hij geholpen door een jong Ceylonees lid, Anāgārika Dharmapāla. Deze verhuisde naar India, leerde zelfs op Helena Blavatsky's verzoek Pāli, de taal waarin de eerste buddhistische sūtra's zijn geschreven. Hij stichtte samen met Kolonel Olcott in India de Maha Bodhi Society en hield wereldwijd lezingen.

Vier leden die voor iedereen een inspirerend voorbeeld zijn, en zeker de moeite waard zijn om in de geschiedenis van de T.S. na te zoeken.

De geboorte van de ziel van de T.S.

Tijdens die succesvolle groeiperiode in India vond de eerste fase plaats van de geboorte van de ziel van The Theosophical Society: de Esoterische School of E.S. Hoe is dit begonnen? Het begon doordat enkele Indiase leden vroegen om diepere leringen van de Meesters, en de Meesters stemden hiermee in onder specifieke voorwaarden. Later in Europa kreeg de E.S. pas echt vorm, maar het begon al eerder in India, waar leden werden voorbereid en opgeleid om aan de voorwaarden van leerlingchap, chelaschap, te voldoen en zo werkers voor de mensheid te worden.

En op het moment dat je jezelf belooft je persoonlijk leven op te offeren aan het onpersoonlijke werk van leven ten dienste van de mensheid, op *dat* moment wordt de innerlijke stroom van inspiratie in jezelf sterker. Want wanneer je je persoonlijk comfort opoffert om een onpersoonlijk instrument te worden, heb je die innerlijke energie ook nodig. Maar die innerlijke energie ontwikkelt je karakter sneller dan normaal. We noemen dit de versnelling van karma. Zowel je sterke als je zwakke karaktereigenschappen worden versterkt. Dat betekent dat je een periode in je leven ingaat waarin dit innerlijke, onpersoonlijke deel van je karakter zichzelf moet trainen om de zwakkere persoonlijke eigenschappen in je karakter te beheersen. Die training begint onmiddellijk nadat je die belofte hebt gedaan. Je kunt deze trainingsperiode vergelijken met Helena Blavatsky's 'trainingsreizen', toen H.P.B. en Helena Petrovna Blavatsky leerden samen te werken.

Hoe herken je deze worsteling in jezelf? Je herkent dit – en William Quan Judge legt dit duidelijk uit – omdat je bij je eerste poging om je zwakke eigenschappen te beheersen plotseling zwakke punten gaat zien in het karakter van de mensen om je heen: bij je vrienden, bij je collega's en vooral bij je Leraar. Dat betekent niet dat zij plotseling zwakker van karakter zijn geworden. Nee, ze zijn een spiegel die je laat zien wat je *in jezelf* onder de knie moet krijgen. William Quan Judge geeft een voorbeeld. Wanneer je bijvoorbeeld kritiek begint te uiten op de luiheid van je collega's, je familie of je Leraar, betekent dat niet dat zij luier zijn geworden. Het betekent dat je het alleen ziet omdat je *eigen* neiging tot luiheid zich sterker begint te ontwikkelen, zodat je die tijdens je training kunt leren beheersen. Op het moment dat je luiheid ziet bij mensen om je heen, moet je je dus realiseren dat je in een situatie verkeert waarin je *jezelf* moet trainen om je eigen luiheid te overwinnen.

Een simpele occulte waarheid. Wie deze waarheid doorziet en er ook naar handelt, kan zich daarmee de verspilling van een groot aantal jaren – en zelfs levens – van irritatie en strijd in het werk voor de mensheid besparen. Een actuele waarheid ook, als we de huidige pogingen tot samenwerking van Theosofen uit de verschillende theosofische organisaties bezien.

Dit proces van versnelling van karma is precies wat er plaatsvond in Helena Blavatsky's tijd in India en later ook in Europa: de Leraar werd volkomen ten onrechte aangevallen en bekritiseerd.

Er was de 'Coulomb-affaire', toen zowel Helena Blavatsky

als Mahātma K.H. werden aangevallen door een christelijke instelling die brieven publiceerde die waren vervalst door het echtpaar Coulomb, voormalige bewoners van het Hoofdkwartier van de T.S. in Adyar. In die vervalste brieven werden zowel Helena Blavatsky als Mahātma K.H. zogenaamd als bedriegers aan de kaak gesteld.

Er was Richard Hodgson's Rapport van de Society for Psychical Research waarin Helena Blavatsky zonder enig onderzoek, alleen op grond van valse informatie van de Coulombs, werd aangemerkt als bedriegster.⁽³⁴⁾

Op zo'n moment, wanneer iemands reputatie wordt aangevallen, geldt er een regel voor chela's. Zij moeten de aangevallen persoon, het slachtoffer van de blinde irritatie van de aanvaller, verdedigen — zeker wanneer het hun Leraar of een van hun mede-chela's betreft. Dit zijn dus niet zomaar aanvallen: het zijn beproevingen, tests, voor de leerlingen die zich voorbereiden om chela's te worden. Zij moeten bewijzen dat zij hun Leraar verdedigen. Toen deze twee afschuwelijke aanvallen op Helena Blavatsky en op Mahātma K.H. plaatsvonden, gebeurde er iets interessants. Tijdens de jaarlijkse Theosofische Conferentie in Adyar in 1884 stelde de leiding van de T.S. een Adviescommissie in en vroeg deze Commissie wat er moest gebeuren: Helena Blavatsky wel of niet verdedigen. Deze Commissie adviseerde unaniem om Helena Blavatsky *niet* te verdedigen, en de leiding van de T.S. volgde dat advies op en heeft haar nooit verdedigd.⁽³⁵⁾ En als we de occulte regels voor chela's kennen, begrijpen we dat op dat moment de mensen in de top van de T.S. in hun beproeving faalden.

Als we dit beseffen, wordt duidelijk wat er na dat besluit gebeurde. Want wat deed Helena Blavatsky? Ze verdedigde zichzelf niet — nog een occulte regel voor chela's — maar ze verdedigde The Theosophical Society. In een brief aan William Quan Judge schreef zij het volgende, in reactie op al die aanvallen die in India waren begonnen:

Ik ben de Moeder en de Maker van de [Theosophical] Society; het heeft mijn magnetisch fluïde ... daarom kan alleen ik, en tot op zekere hoogte — dienen als een bliksemafleider van Karma voor de T.S.

...Ik alleen moest het Karma op mij nemen in geval van mislukking, *zonder enige beloning* in geval van succes.

...Ik zag dat óf de T.S. verpletterd zou worden óf dat ik *mezelf als zondebok moest offeren*. Dat laatste heb ik gedaan. De T.S. leeft, — ik ben *gedood*. Gedood in mijn eer, reputatie, naam, in alles wat H.P.B. dierbaar was, ...⁽³⁶⁾

U ziet wat de chela doet, wat dit lagere deel van de Avatārische groep van de Loge van Mededogen doet,

wanneer het instrument waardoor die Loge werkt, de T.S., wordt aangevallen. Dan biedt de chela zichzelf aan als zondebok. De chela neemt al het karma op zijn eigen schouders. Maar ... "Ik word gedood in mijn eer, reputatie en naam", en niemand verdedigde Helena Blavatsky officieel. Zij werd zelfs gedwongen haar functie van Corresponderende Secretaresse op te geven. Natuurlijk hebben veel individuele leden van de T.S. haar wel verdedigd, maar niet de top. Daarom vertrok ze in 1885 naar Europa, voor de (belangrijke) laatste fase van haar leven.

Een voorbeeld van hen die Helena Blavatsky wel steunden is Dāmodar, die ik al eerder noemde. Hij was een jonge chela, verzette veel belangrijk werk voor *The Theosophist*, de spreekbuis van de Meesters. Twee uitspraken, van Kolonel Olcott en van Helena Blavatsky zelf, maken zijn occulte status, zijn loyaliteit jegens Helena Blavatsky en zijn tocht naar Tibet duidelijk.

Kolonel Olcott schrijft over hem in zijn dagboek:

Zoals hierboven opgemerkt, had hij zijn gezondheid bijna verwoest door ononderbroken bureau werk, ... Toch ondernam hij met onverschrokken moed de zware tocht door de Himalaya, ... vastbesloten om de Guru [spirituele Leraar] te bereiken die hij voor het eerst in zijn jeugd had gezien ... Wat hem zo toegewijd en onwankelbaar loyaal aan H.P.B. maakte, was de ontdekking dat deze Guru een van de Adepten achter onze beweging was, ...⁽³⁷⁾

En Helena Blavatsky schrijft in een brief aan N.D. Khandalavala:

Damodar was al sinds zijn vorige leven klaar om het hoogste PAD te betreden en had daar een voorgevoel van. Hij had lang gewacht op de verwachte toestemming om naar Tibet te gaan voordat de zeven jaar waren verstreken; . . .

Ik werd [uit India] verdreven door de lafheid van hen voor wie ik mijn hele leven, reputatie en eer op het spel had gezet, en hij was de enige echte, toegewijde vriend die ik in heel India had, de enige die, omdat hij het geheim van de Meesters en van mij kende, de hele waarheid wist en daarom wist dat, wat mensen ook dachten, verblind als ze waren door de uiterlijke schijn, ik nooit iemand had bedrogen — hoewel ik door mijn eed en belofte verplicht was veel voor iedereen verborgen te houden, zelfs voor Olcott.⁽³⁸⁾

Maar dankzij haar offer als bliksemafleider bleef The Theosophical Society beschermd, onaangetast in zijn functie van spiritueel-magnetisch centrum. Ondanks alle schandalen en aanvallen groeide in die korte tijd het aantal Loges van 100 tot 200. En "het aantal leden van de T.S. ... is in India meer dan verdubbeld, in Europa verdrievoudigd en in Amerika vervijfvoudigd."⁽³⁹⁾

FASE 6 Europa.

Diepste leringen, gegeven aan E.S. leden

De spanningen in India eisten hun tol op Helena Blavatsky's gezondheid. Zij ontwikkelde nierproblemen, was in feite stervende. De Meesters gaven haar de keuze óf zich in India terug te trekken en rustig te leven, óf naar Europa te gaan en *De Geheime Leer* te schrijven. Zij koos voor de harde weg: nog een aantal jaren dag en nacht werken voor de mensheid in plaats van persoonlijk comfort.

In 1885 reisde zij af naar Europa, waar de laatste fase van het werk van de Avatārische groep zal plaatsvinden.

Opnieuw de vraag 'waarom?'. Waarom Europa en niet een ander werelddeel? Het antwoord op die vraag is niet zo gemakkelijk te vinden als bij de twee voorgaande fasen van het verspreiden van de Theosofie, in Amerika en Azië. Deze laatste Europese fase is, mijns inziens, minder gepland. Want als de top van de T.S. een ander besluit zou hebben genomen en haar wel had verdedigd, zou zij dan wel naar Europa zijn gegaan? Wij weten het niet. Het enige wat wij kunnen herkennen is het feit dat *in die bestaande situatie* Europa zeer geschikt was voor het werk dat nog moest gebeuren gedurende die spirituele impuls aan de start van de Aquarius Messiaanse cyclus.

Wat was dat werk? Wat stond nog op de takenlijst van de groep? Daarvoor moeten we weer kijken naar de laatste levensfase van Gautama de Buddha. In die laatste levensfase stopte Gautama de Buddha met reizen door India. Hij verzamelde op de Gierenpiek, de heilige berg in Bihar, Noord-India, zijn verst gevorderde leerlingen, zijn Arhats. Zijn laatste jaren onderwees hij deze Arhats de meest diepzinnige 'lagen' van de Dharma, onder andere de leer van Śunyata, de Grote Leegte.⁽¹⁰⁾ En hij gaf hen de opdracht en trainde hen, om na zijn dood de Dharma te verspreiden, niet alleen in India maar ook in de rest van de wereld. In die laatste jaren van zijn leven was de spirituele kracht vanuit het hoogste deel van *zijn* Avatārische groep het sterkst.

De Avatārische groep rond Helena Blavatsky had dezelfde taak. Europa was voor die taak zeer geschikt:

1. omdat de denk-atmosfeer in Europa niet vertroebeld was door de intens negatieve gedachten en emoties die haar in India omringden. Daardoor kon het subtiële samenspel tussen H.P.B./Helena P. Blavatsky en de Meesters, het transformeren van wijze, *buddhische* gedachten naar geschreven tekst, ongestoord plaatsvinden. En dit samenspel was nodig, omdat deze laatste fase van haar leven gebruikt moest worden om zo veel mogelijk buddhische gedachten

bekend te maken: een reservoir van gedachten(zaden) – we zouden het het 'lespakket' kunnen noemen – voor de totale 2160 jaar van de Messiaanse Cyclus. Het spirituele voedsel voor een nieuwe fase in de ontwikkeling van de mensheid. Dit was in feite de reden voor het schrijven van *De Geheime Leer*.

2. omdat *de ziel* van The Theosophical Society geboren moest worden. Een beladen term. Wat wordt hiermee bedoeld? Zoals alles is ook The Theosophical Society een levend iets, een levend organisme. En zoals elk levend wezen kent ook de T.S. een blijvend deel en een vergankelijk deel. De uiterlijke organisatie verandert voortdurend van vorm. Iedereen weet dat het menselijk lichaam elke zeven jaar vrijwel al zijn cellen vervangt. Zo is het ook met een organisatie. Maar binnen die vergankelijke uiterlijke vorm is er een innerlijke kern die blijft, waar het hart, de spirituele ideeën behouden blijven, hoezeer ook de uiterlijke vorm verandert. Een innerlijke kern die 2160 jaar kan blijven bestaan. Dat is waar de Meesters in feite al werken.

Wat nodig was, was een groep toegewijde leden die innerlijk zo ontwaakt waren dat zij rond die ziel van de T.S., rond het innerlijk werk van de Meesters, een beschermend cordon konden vormen. Leden die, net als Helena Blavatsky in 1851, zichzelf en de Meesters beloofden hun leven in dienst te stellen van de mensheid. Een groep die zich verzamelde in de Oosterse School of Esoterische Sectie, of kortweg de E.S. Daarom kunnen we de E.S. zien als de ziel van de T.S.

Twee helder omschreven taken, waaraan Helena Blavatsky de laatste zeven jaar van haar leven heeft gewerkt.

Na deze uitleg over loyaliteit van E.S. leden aan de mensheid en aan de Meesters wordt ook duidelijk waarom dit niet in India kon gebeuren. Niemand kan dit duidelijker uitleggen dan Helena P. Blavatsky zelf. Zij schreef in 1888, het jaar waarin zij in Londen de E.S. oprichtte, in een open brief 'Aan mijn Broeders in Aryavarta':

... het is niet uitsluitend vanwege een slechte gezondheid dat ik niet naar India terugkeer. Degenen die mij in Adyar, en sindsdien nog tweemaal, van de dood hebben gered, zouden mij daar net zo goed in leven kunnen houden als Zij dat hier doen. Er is een veel ernstiger reden. Hier is voor mij een belangrijke taak uitgestippeld, en ik heb onder de Engelsen en Amerikanen gevonden wat ik tot nu toe vergeefs in India heb gezocht. In Europa en Amerika heb ik de afgelopen drie jaar honderden mannen en vrouwen ontmoet die de moed hebben om openlijk voor hun overtuiging uit te komen dat de Meesters werke-

lijk bestaan, en die zich inzetten voor de Theosofie volgens hun richtlijnen en onder hun leiding, die via mijn nederige persoon wordt gegeven.

In India daarentegen zijn, sinds mijn vertrek, de ware geest van toewijding aan de Meesters en de moed om daar openlijk voor uit te komen gestaag afgenomen. ... Hier in Europa en Amerika zijn er velen die nooit hebben gearzeld in hun toewijding aan de Theosofie; en als gevolg daarvan is de verspreiding van de Theosofie en de T.S. in het Westen de afgelopen drie jaar buitengewoon geweest. De voornaamste reden hiervoor is dat ik, gesterkt en aangemoedigd door de toewijding van een steeds groeiend aantal leden aan de Zaak en aan Degenen die deze leiden, in staat ben geweest een Esoterische Sectie op te richten, waarin ik iets van wat ik heb geleerd kan onderwijzen aan degenen die vertrouwen in mij hebben en die dit vertrouwen bewijzen door hun onzelfzuchtige werk voor de Theosofie en de T.S.

... De enige aanspraak die India dus ooit op mij zou kunnen hebben, zou slechts even sterk zijn als de inzet van de leden daar voor de Theosofie en hun trouw aan de Meesters.

... Laat het daarom vanaf nu duidelijk zijn, dat de rest van mijn leven uitsluitend gewijd is aan diegenen die in de Meesters geloven en bereid zijn zich in te zetten voor de Theosofie zoals zij die begrijpen, en voor de T.S. volgens de basisprincipes waarop deze oorspronkelijk is opgericht.⁽⁴⁰⁾

Taak 1 – het zaaien van gedachten

Beide taken verdienen uitgebreide informatie. Allereerst de taak om zoveel mogelijk gedachten bekend te maken voor de komende 2160 jaar. Helena Blavatsky zegt zelf, dat niet alles wat zij bekend maakt, door haar ook 100% wordt begrepen. Dat geldt ook voor ons. Maar het zijn gedachtenzaden, bedoeld om in de toekomst steeds verder te ontkiemen, en iedereen kan ze incarnatie na incarnatie steeds beter leren begrijpen.

Hoe ging zij te werk? Direct na aankomst in Europa, vlak bij Napels, begon zij al aan het schrijven van *De Geheime Leer*.⁽⁴¹⁾ Het klimaat daar was slecht voor haar toch al broze gezondheid, dus reisde zij naar Würzburg in Duitsland waar zij, beschermd door haar goede vrienden de familie Gebhard, de loyale Voorzitter van de Duitse Afdeling Dr. Hübbe-Schleiden en vooral gravin Constance Wachtmeister, verder werkte. Maar ook daar had zij last van het Duitse landklimaat en verhuisde zij naar Oostende met zijn mildere zeeklimaat.

In Oostende gebeurt iets bijzonders — zeker gezien in het licht van haar taak om de E.S. te vormen. Ongevraagd, op eigen initiatief, bezoeken in 1887 twee jonge leden van de Londense Loge Bertram en Archibald Keightley Helena Blavatsky. Zij nodigen haar uit om naar Londen te komen om daar, geholpen door een groep jonge

Engelse leden, *De Geheime Leer* te voltooien en drukklaar te maken.

Zij verhuist naar Londen en daar herhaalt zich het proces zoals zij in 1873 in New York en in 1879 in Bombay startte. Opnieuw vormt zij een spiritueel-magnetisch centrum:

Zij trekt leden aan, voornamelijk de jonge leden van de Londense Loge, de meesten jonger dan 25 jaar, en vormt op 19 mei 1887 de Blavatsky Loge.

Zij vormt een werkgroepje om de overweldigende hoeveelheid kopij van *De Geheime Leer* te ordenen, op fouten te controleren en alle citaten te verifiëren. Vooral de Keightleys en Constance Wachtmeister waren daarin actief. Na de publicatie van *De Geheime Leer* in 1888 bestudeert zij met de jonge leden van de Blavatsky Loge de zeven stanza's van deel I van *De Geheime Leer*, Cosmogenezis.

Na de publicatie van *De Geheime Leer* schrijft zij in 1889 nog twee boeken: *De Sleutel tot Theosofie*,⁽⁴²⁾ een vragen-antwoord boek voor beginners, en het diep-mystieke boekje *De Stem van de Stilte*.⁽⁴³⁾

Drie boeken, waaraan zij elk een eigen opdracht meegaf. Haar opdracht voorin *De Sleutel tot Theosofie* luidde

“Opgedragen door H.P.B. aan al haar leerlingen opdat zij mogen leren en op hun beurt onderrichten”.

Het boek is dus niet opgedragen aan beginners, maar aan *ons*, als oefening om anderen te inspireren. Er is geen beginnersvraag waarop wij in dit boek geen antwoord kunnen vinden.

Zij droeg *De Geheime Leer* op “aan alle ware Theosofen in ieder land en van ieder ras”.

Dit boek is zo overvol universele gedachten en gedachtenzaden, dat één leven niet genoeg is om alles te begrijpen. De twee delen beschrijven de Cosmogenezis en de Anthropogenezis — de wordingsgeschiedenis van de Cosmos en van de mens(heid). Goed beschouwd is het dus een boek over ons *verleden*, over alles wat wij in vorige levens hebben meegemaakt en in onszelf hebben ontwikkeld. In die zin is het dus meer een exoterisch boek, gericht op studie in de T.S., hoewel er natuurlijk ook diepere, esoterische lagen in de teksten te vinden zijn.

De verslagen van de studie in *De Geheime Leer* door de Blavatsky Loge vormen een onmisbaar verlengstuk van *De Geheime Leer*. In Helena Blavatsky's tijd werd een zeer klein deel daarvan gepubliceerd als *Transactions of the Blavatsky Lodge*,⁽⁴⁴⁾ en in onze tijd werd het compleet gepubliceerd als *The Secret Doctrine Commentaries*.⁽⁴⁵⁾

Uitgebreide informatie over de herkomst, inhoud en bestudering van *De Geheime Leer* nam zoveel plaats in, dat ik deze verplaatst heb naar het eind van dit artikel, om de heldere lijn van haar levensverhaal niet te verstoren. Zij droeg *De Stem van de Stilte* op "Aan de Weinigen", aan de voorlopers, de spirituele pioniers, die de weg voor de rest van de mensheid bereiden. Hierin beschrijft zij de toekomst van de mens(heid), vanaf nu tot aan het moment van Verlichting. Dit boekje bevat ervaringen die de lezer, de leerling op het Pad, *nog niet* heeft meegemaakt, en was dus typisch bedoeld voor haar leden van de E.S., die hun ontwikkeling wilden versnellen om voorlopers te worden.

Het bevat een selectie van stanza's, verzen, uit het *Boek der Gulden Voorschriften*, dat zij tijdens haar verblijf in Tibet in de School van de Tashi Lama in Shigatse had bestudeerd. We zouden het boekje, qua functie en diepgang, kunnen vergelijken met de beroemde *Hart Sūtra* die Gautama de Buddha op de Gierenpiek aan zijn Arhats onderwees.

Natuurlijk schreef zij meer dan boeken, onder andere artikelen in haar nieuwe tijdschrift *Lucifer*, die vijf dikke delen van haar *Collected Writings* vullen, en vele honderden brieven.

Taak 2 – Het vormen en voeden van de E.S.⁽⁴⁶⁾

Zoals al eerder gezegd begonnen de allereerste pogingen



tot het vormen van een esoterische groep in Europa en India.

In juli 1884 schrijft, vanuit **LONDEN, EUROPA**, Francesca Arundale namens een groepje leden binnen de Londense Loge een Petitie aan de Meesters om een 'Inner Group' te vormen waar diepere leringen gegeven zouden worden.⁽⁴⁷⁾

In december 1884 stelt, vanuit **ADYAR, INDIA**, Subba Row voor een Commissie te vormen om Esoterische leringen te ontvangen en met de Londense 'Inner Group' te delen. De Meesters gaan daarmee akkoord en willen die diepere leringen geven via Subba Row en Dāmodar. Beide pogingen verzanden, *deels* omdat men faalde in de eerste occulte test van versneld karma, die ik al eerder beschreef: irritatie, onderlinge frictie binnen de esoterische groep, en *deels* vanwege de toxische atmosfeer in India in 1885, het jaar dat Helena Blavatsky naar Europa vertrok. In januari 1887 schrijft Helena Blavatsky vanuit Oostende, waar zij zwaar ziek werkt aan *De Geheime Leer*, aan Constance Wachtmeister het volgende:

...Na een lang gesprek met Meester [Morya] ...[moet] ik ofwel deze herfst naar India terugkeren om daar te sterven, ofwel tussen nu en november volgend jaar een kern van ware theosofen vormen, een eigen school, zonder secretaris, alleen ikzelf, met zoveel mystici als ik kan vinden om hen te onderwijzen. Ik kan hier [in Oostende] blijven, of naar Engeland gaan, of wat ik maar wil....⁽⁴⁸⁾

En op 18 mei 1887 schrijft, vanuit **AMERIKA**, William Q. Judge een brief aan Helena Blavatsky waarin hij de wens van zijn leden om chela's te worden, overbrengt.

Beste H.P.B.,
Kunt u hierop reageren? Er zijn zoveel mensen die mij vragen om chela te worden dat ik iets moet ondernemen; daarom heb ik het bijgevoegde document opgesteld, dat u mij kunt terugsturen met de formaliteiten die u nodig acht – of wat ik ook maar nodig zou moeten hebben. Als u dit niet gepast vindt, laat mij dan alstublieft weten hoe ik het beste te werk kan gaan.
Ik ken heel wat goede mensen die het goed zullen doen en die een rots zullen vormen waarop de vijand zal stranden, en dit plan zou hen aanmoedigen. Dus neem alstublieft een besluit. Als altijd,
William Q. Judge.⁽⁴⁹⁾

Helena Blavatsky stemt toe en vraagt hem naar Londen te komen, waar zij inmiddels woont, om haar daarbij te helpen. Hij maakt de opzet van het eerste bericht aan de E.S. leden, met daarin een lijst van voorwaarden waaraan al eeuwenlang een chela moet voldoen (*Book of Rules*).⁽⁵⁰⁾ Deze derde poging tot een E.S. wordt degelijker aangepakt.

Gebleken was, dat de leden die deel uitmaakten van de eerste pogingen in 1884-1885 onvoldoende beschermd waren tegen het proces van versneld karman. Zij hadden als steun alleen Helena Blavatsky's artikel in *The Theosophist* in 1883: 'Chelas and Lay Chelas' [Chela's en Leke-Chela's].⁽⁵¹⁾

H.P.B. en William Q. Judge bereidden de geboorte van de E.S. daarom veel zorgvuldiger voor. Zij namen een jaar de tijd om de leden te inspireren én voor te lichten: hun sluimerende hart en ziel te ontwakken, maar tegelijkertijd die diepere kennis te verschaffen waarmee zij hun innerlijke balans, hun innerlijk evenwicht konden bewaren. Een jaar lang voorlichting *voordat* zij de mogelijkheid kregen om lid te worden van de E.S.. Dit alles om 'spirituele oververhitting' in de E.S. leden maar ook in de E.S. *als groep* te voorkomen.

Vanaf september 1887 werken H.P.B. en William Q. Judge samen op, elk in hun eigen tijdschrift: Judge in *The Path* en Blavatsky in *Lucifer, the Lightbringer*, dat zij op 15 september 1887 oprichtte. Zij publiceren beiden een reeks artikelen, waaruit ik uit elk tijdschrift er enkele heb gekozen, omdat hun functie nog steeds actueel is. Nog steeds helpen ze leden om op een verantwoorde manier zich dieper met het theosofisch werk van de Meesters te verbinden. Het zijn nog steeds de kurken waardoor men in tijden van chaos en tegenwerking blijft drijven.

De eerste jaargang van *Lucifer* begint met drie korte, onopvallende 'bladvullers' en één kort artikel: 'Self-Knowledge', 'Will and Desire', 'Desire Made Pure' en 'The Great Paradox' [De Grote Paradox].⁽⁵²⁾ Daarin laat zij de lezer de twee invloeden ontdekken: de ontwakende stem van zijn boven-persoonlijk, reïncarnerend deel en daarnaast de zo bekende stem van zijn *persona*, zijn persoonlijkheid. Twee onderdelen van ons die, naarmate wij groeien, een steeds duidelijker tweegesprek, soms zelfs tweegevecht, aangaan. En in 'De Grote Paradox' zegt zij hoe dit gevecht te winnen:

... de leerling zal ontdekken dat er in hem *een rustpunt van stilte* bestaat, waar hij zijn toevlucht kan zoeken, weg van gedachten en verlangens, weg van de onrust van de zintuigen en de waanideeën van zijn denken.

In het november nummer 1887 schrijft zij het overbekende artikel 'Let Every Man Prove His Own Work' [Laat ieder zijn eigen werk toetsen]⁽⁵³⁾ Hierin beschrijft zij het dilemma van beginners op het Pad van Mededogen: de verlammende machteloosheid en moedeloosheid bij het zien van het onmetelijk lijden in de wereld, en daarnaast de overactieve drang tot helpen zonder diepere kennis

van de wet van karma. Zij wijst de lezer de Middenweg: Altijd helpen, maar intussen intens de Theosofie bestuderen om meer wijsheid, meer inzicht in *werkelijk* helpen te krijgen. Helpen waardoor de ziel ontwaakt en het heft weer in eigen hand neemt; in plaats van het helpen waardoor de ziel gemakzuchtig in slaap suddert. De beroemde laatste alinea is, zo wordt gezegd, van een van de Meesters.

En in de april en mei nummers van 1888 schrijft zij tenslotte twee artikelen 'Practical Occultism' [Praktisch Occultisme] en 'Occultism versus the Occult Arts' [Occultisme versus Occulte Kunsten].⁽⁵⁴⁾ Zij introduceert daarin *praktisch* Occultisme als het leven volgens de occulte = *innerlijke* wetten in het Universum. En het belangrijkste: het motief waarmee men die innerlijke wetten hanteert. Gebruikt voor zichzelf vervalt men tot zwarte magie. Gebruikt niet voor zichzelf maar voor de mensheid, of zelfs voor al wat leeft, wordt men een steunpilaar in het werk van de Loge van Mededogen, en uiteindelijk een Arhat of Bodhisattva. Zij laat de relatie tussen Leraar en leerling zien. Zij introduceert ook het begrip 'Hoger Zelf', onmisbaar om welbewust lid van de E.S. te worden. Interessant detail: bovenaan het artikel 'Practical Occultism' schrijft zij: IMPORTANT TO STUDENTS. Zij slaat het begrip 'lezer' over en concentreert zich direct op studenten, leerlingen. Zij praat dus in feite al tegen leerlingen van de E.S.

William Q. Judge plaatst in diezelfde tijd twee belangrijke artikelen in *The Path*: 'To Aspirants for Chelaship' [Aan



hen die Chela willen worden]⁽⁵⁵⁾ en het door hem geschreven ‘The Culture of Concentration’ [Het Ontwikkelen van Concentratie].⁽⁵⁶⁾ Deze titels dekken volledig de lading, dus hebben geen uitleg nodig.

Op verzoek van Helena Blavatsky, en waarschijnlijk van een van de Meesters, schrijft William Q. Judge in *The Path* een serie brieven aan Jasper Niemand, pseudoniem van Julia Ver Planck, later Julia Keightley. Zij had net een groep Theosofen gevormd, die in een soort werkgemeenschap gingen samenwerken. In zijn brieven biedt hij op een onopvallende manier de occulte bescherming tegen de dynamiek van werken in een groep. Als lezer van deze brieven valt het je pas op als je zelf in een groep Theosofen samenwerkt, met alle voetangels en klemmen, successen en mislukkingen. De schijnbaar simpele teksten omgeven je met een cordon van bescherming en inspiratie. Later heeft Jasper Niemand deze brievenserie gepubliceerd als boek *Letters that have helped me* [Brieven die mij geholpen hebben].⁽⁵⁷⁾ Dit simpele boekje is voor werkers voor de mensheid een metgezel voor het leven.

Naast dit voorbereidend werk van Helena Blavatsky en William Q. Judge schrijft een van haar toegewijde leden Archibald Keightley twee maanden voor de start van de E.S. in *Lucifer* het artikel ‘The Meaning of a Pledge’ [De

betekenis van een Gelofte], waarin hij de Gelofte voor E.S. leden bekendmaakt en uitlegt.⁽⁵⁸⁾

En Julia Keightley schrijft korte tijd later in *The Path* het artikel ‘The Signing of a Pledge’ [Het tekenen van een Gelofte].⁽⁵⁹⁾

Dit hele pakket artikelen is een diepere studie waard, misschien zelfs waardevoller dan de drie *Esoterische Instructies* die H.P.B. in de eerste maanden van 1889 aan de E.S. leden toezond. Want in oktober 1888 nodigde zij via een aankondiging in *Lucifer* de leden uit om zich als lid van de E.S. aan te melden, waarna in december de verspreiding van leringen begon.

De E.S. werd een relatief succes. Natuurlijk waren er ook aanvallen, maar die hadden niet de kracht van die in 1884 in India. Bovendien werd zij door de E.S. leden krachtig verdedigd. Er ontstond weer hetzelfde beproevingspatroon als in India. Een ontevreden lid voedt een New Yorkse krant met valse beschuldigingen. De krant plaatst de aanval op Helena Blavatsky. Maar nu spande William Q. Judge, zelf jurist, een rechtszaak aan. Uiteindelijk plaatst de krant een corrigerend artikel waarin zij toegaven dat de beschuldigingen vals waren. Het gevolg van deze houding van de leden was, dat bij het overlijden van Helena Blavatsky volgens Kolonel Olcott de E.S. tussen de duizend en tweeduizend leden had.

Na deze Instructies volgde later in 1889 speciaal voor haar E.S. leden haar welbekende boekje *De Stem van de Stilte*.⁽⁴³⁾ Het richt de leden in Fragment 2 op mededogen en in Fragment 3 op de Pāramitā's, de zeven stappen van karakterveredeling. Dit boekje te begrijpen en te *leven* is de beste preventie tegen het risico te verzinken in de technische theosofie in haar *Instructies*. Want de E.S. was bedoeld om de T.S. actief te steunen, niet om in diepere, exclusieve studies de wereld te vergeten.

En in 1890 vormde H.P.B. haar ‘Inner Group’ een groep van twaalf meest loyale leden van zes mannen en zes vrouwen, met wie zij haar *Esoterische Instructies* bestudeerde en van wie verwacht werd dat zij haar werk na haar dood zouden voortzetten.

Na deze succesvolle afronding van haar tweede taak in Europa komen wij in dit artikel aan het eind van haar leven. Op 8 mei 1891 overlijdt zij, moegestreden maar omringd door haar goede vrienden. Wat betekent dit eigenlijk? Dit betekent simpelweg dat het laagste deel, Helena Petrovna Blavatsky, stierf en zich bevrijdde van haar uiterlijk lichaam. Maar bekeken vanuit het perspectief



van die samenwerkende Avatārische groep, is het werk van deze groep nooit geëindigd. Alleen het laagste deel stierf en begon aan haar welverdiende rustperiode. Het resterende deel van die groep bleef doorwerken. Waarom zou dit werk ophouden? Deze groep had beloofd om gedurende de gehele Messiaanse cyclus van 2.160 jaar als de spirituele verbindingsschakel van de planeet te dienen. Het is dus niet logisch en zelfs naïef te denken dat deze groep zou ophouden met werken toen het laagste deel ervan ophield met werken. Het innerlijke deel werkt nog steeds en blijft werken. Dit maakt Helena Blavatsky's laatste woorden aan haar leden – en aan ons – duidelijk:

“Houd de schakel ongebroken; laat mijn laatste incarnatie geen mislukking zijn”⁽⁶⁰⁾

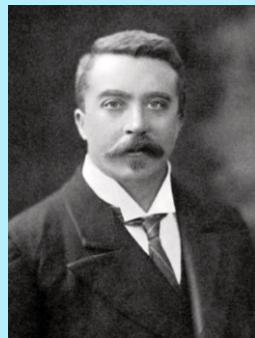
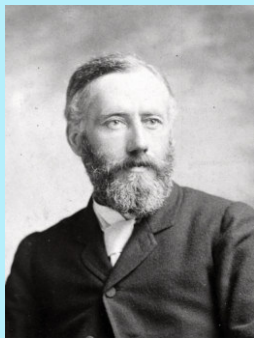
Zij benadrukt de *schakel*: die lijn vanuit het hart van het goddelijk deel van onze levende planeet en zelfs ons zonnestelsel naar deze uiterlijke wereld met al haar lijden. Dat is de schakel. En wij, als leden van datzelfde instrument van 150 jaar geleden, The Theosophical Society, hebben dezelfde taak als Helena Blavatsky in haar tijd had: deze verbinding, deze stroom van spirituele voeding, ononderbroken te laten stromen.

Wat betekent Helena Blavatsky's advies om de schakel ongebroken te houden voor ons vandaag de dag? Dat is iets om de komende dagen, weken, maanden en zelfs jaren over na te denken: wat betekent het *voor onszelf* om de schakel van die Avatārische groepsinspanning, die vandaag de dag nog steeds actief is, ongebroken te houden? Dat is een vraag die iedereen zichzelf kan stellen en ook zelf kan beantwoorden. En iedereen kan naar dat antwoord handelen, net als de Arhats deden na de instructies van de Buddha op de Gierenpiek.

*

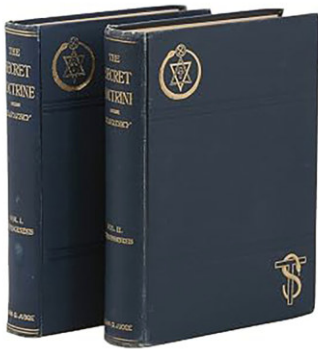
Dit artikel bevat een ongebruikelijk groot aantal citaten van Helena Blavatsky en haar Leraren, omdat zij veel beter geschikt zijn haar leven te vertellen dan een theosofisch schrijver 150 jaar later. De lezer verdient eerstehandse informatie. En hopelijk nodigt de uitgebreide literatuurlijst uit om zelf dieper in het onderwerp te duiken. Natuurlijk kon niet alles verteld worden, maar in de komende nummers van *Lucifer* volgen nog twaalf tot artikel bewerkte lezingen, compleet met een blik op de toekomst, op de nog resterende 2000 jaar van deze Messiaanse impuls.

Medewerkers die de publicatie van *De Geheime Leer* mogelijk maakten



Van links naar rechts:
William Quan Judge: publiceerde *De Geheime Leer*.
Bertram Keightley: ordende het materiaal.
Archibald Keightley: ordende het materiaal.
Constance Wachtmeister: schreef de teksten over en controleerde de citaten.
James Pryse: drukker van *De Geheime Leer*.
Mary Gebhard: schreef vele bladzijden tekst over.





Aanhangsel: Meer over *De Geheime Leer*

Zoals beloofd in het artikel, volgt hier meer informatie over *De Geheime Leer*, die anders de verhaallijn van het artikel zou hebben versluisd.

Over *De Geheime Leer* zijn vele boeken en artikelen geschreven, meestal met zoveel feiten dat het de lezer duizelt. Belangrijker is, met een buddhische blik naar de inhoud en de totstandkoming van het boek te kijken. Naar de grote lijnen op de achtergrond van het werk van de Avatārische groep leden van de Loge van Wijsheid en Mededogen.

Een van de taken was het verzamelen van een groep mensen die hun persoonlijk comfort wilden opgeven en voor het welzijn van de mensheid wilden werken. Alle beproevingen, successen en mislukkingen van die leden zijn te vinden in het artikel.

Dit aanhangsel over *De Geheime Leer* wil de grote strijd laten zien van de tweede taak: al die ideeën, idealen, gedachten de wereld te laten binnenvloeien, die in onze Messiaanse cyclus begrepen kunnen worden. Deze nieuwe ideeën zijn noodzakelijk voor de nieuwe groeiperiode van de mensheid. En zoals altijd in de geschiedenis zien we ook hier weer de frictie tussen de oude garde die informatie geheim wil houden “omdat we dat

altijd gedaan hebben” en de nieuwe garde die de noodzaak van nieuwe lessen voor een nieuwe groeifase van de mensheid herkent en daarom de tot nu toe geheime kennis bekendmaakt. De titel van het boek is niet voor niets *De Geheime Leer*.

In deze strijd binnen The Theosophical Society was het opnieuw Helena Blavatsky die de klappen opving. Laten we dus het grote, buddhische beeld van die strijd om nieuwe ideeën voor ogen houden en niet verzanden in details en historische feiten rond personen. Want ... het eindresultaat was positief: eind 1888 werd *De Geheime Leer* gepubliceerd door de Theosophical Publishing Company in Londen en New York.

Net als bij de bespreking van *Isis Ontsluisd* volgen hier antwoorden op een aantal vragen, waarbij ik zo veel mogelijk Helena Blavatsky en haar Leraren zelf aan het woord laat.

1. Waarom werd *De Geheime Leer* geschreven
2. Wie schreef *De Geheime Leer* en hoe werd het geschreven
3. Wat is de bron van het boek
4. Wat is de vorm van het boek en hoe kwam het boek tot stand
5. Wat is de inhoud van het boek en hoe die te bestuderen

1. Waarom werd *De Geheime Leer* geschreven

Om het ‘waarom’ van *De Geheime Leer* te begrijpen, kan ik het beste Mahātma K.H. aan het woord laten.

Plato had gelijk: *ideeën* regeren de wereld; en naarmate de mensen *nieuwe* ideeën in hun denken zullen aanvaarden en de oude en achterhaalde ideeën terzijde zullen schuiven, zal de wereld vooruitgaan: uit die nieuwe ideeën zullen machtige revoluties voortkomen; geloofsvormen en zelfs machtsstructuren zullen voor hun opmars bezwijken, verpletterd door hun onweerstaanbare kracht. Het zal, wanneer de tijd daar is, net zo onmogelijk zijn om zich tegen hun opmars te verzetten als om de opkomst van de vloed tegen te houden.

Maar dit alles zal geleidelijk gebeuren, en voor het zover is, hebben wij een taak te vervullen: en wel het zoveel mogelijk verwijderen van het afval dat onze vrome voorvaderen ons hebben nagelaten.

Nieuwe ideeën moeten in schone grond worden geplant, want deze ideeën raken de belangrijkste onderwerpen.

Het zijn niet de stoffelijke verschijnselen, maar deze universele ideeën die wij bestuderen, want om de eerste te begrijpen, moeten wij eerst deze laatste begrepen hebben. Deze ideeën raken de ware plaats van de mens in het universum, in relatie tot zijn vorige en toekomstige geboorten; zijn oorsprong en uiteindelijke bestemming; de relatie tussen het sterfelijke en het onsterfelijke; tussen het tijdelijke en het eeuwige; het eindige en het Oneindige. Deze ideeën zijn groter, verhevener en veelomvattender, en erkennen de universele heerschappij van de Onveranderlijke Wet, onveranderlijk en onveranderbaar, ten aanzien waarvan er slechts een EEUWIG NU bestaat, terwijl voor niet-ingewijde stervelingen de tijd iets is van verleden of toekomst, gerelateerd aan hun eindig bestaan op deze minuscule aardbol. Dit is wat wij bestuderen en wat velen hebben opgelost.

... De *Chefs* willen dat er een “Broederschap van de Mensheid” wordt gevormd, een echte universele broederschap; een instelling die wereldwijd bekendheid zal verwerven en de aandacht van de grootste denkers zal trekken.⁽⁶¹⁾

U ziet: het naar buiten brengen van al die ideeën die noodzakelijk zijn voor de nieuwe groeifase van de mensheid. En om die ideeën goed te laten wortelen, moet de oude grond gewied worden, ontdaan worden van het onkruid van oude, achterhaalde misvattingen en grondig worden omgeploegd. *De Geheime Leer* is de bevatter van die nieuwe ideeën en daarom belangrijk voor ons, maar meer nog voor komende generaties.

2. Wie schreef *De Geheime Leer* en hoe werd het boek geschreven

Het antwoord op deze vraag is hetzelfde als bij *Isis Ontslui-*

erd: de Meesters schreven het boek, Helena Blavatsky was de *opschrijver*. En voor wie haar eigen uitleg niet gelooft – en in haar tijd werd daaraan vaak getwijfeld – volgt hier een rij uitspraken van de Meesters zelf, van Helena Blavatsky zelf en anderen die bij de geboorte van het boek aanwezig waren.

In 1886 schreven beide Meesters elk een verklaring aan de President van de Duitse Afdeling Dr. W. Hübbe Schleiden.

“... ondergetekende is verheugd hem te kunnen verzekeren dat *De Geheime Leer*, wanneer gereed, de drievoudige productie zal zijn van M., Upasika en de Doctor's meest nederige dienaar.” K.H.

“... Ik, de nederige ondergetekende Fakir verklaar dat de “*Geheime Leer*” deels door mijzelf en deels door mijn broeder K.H. aan Upasika is gedicteerd” M.⁽⁶²⁾

[Upasika is de naam die de Mahātma's gaven aan Helena Blavatsky]

En dat zij ook actief meewerkten aan de uiteindelijke totstandkoming van het boek, blijkt uit de volgende twee uitspraken. Mahātma K.H. schrijft in een brief van 22 augustus 1888 aan Kolonel Olcott:

... “Ik heb ook kennis genomen van uw ideeën over de ‘*Geheime Leer*’. Wees ervan verzekerd dat wat zij niet zelf heeft *overgenomen* uit wetenschappelijke en andere werken, wij haar hebben verstrekt of *voorgesteld*. Elke fout of onjuiste opvatting die door haar uit de werken van andere theosofen is gecorrigeerd en toegelicht, *was door mij, of onder mijn leiding, gecorrigeerd*. Het is een waardevoller werk dan zijn voorganger — een samenvatting van occulte waarheden die het boek nog vele jaren lang tot een bron van informatie en onderricht voor de ernstige student zal maken. ...⁽⁶³⁾

En Helena Blavatsky schrijft zelf aan A.P. Sinnett:

Het is waar dat, sinds u bent vertrokken, de Meester mij elke dag iets aan de oude manuscripten heeft laten toevoegen, zodat een groot deel ervan inderdaad nieuw is en er nog veel meer is dat ik zelf niet begrijp.⁽⁶⁴⁾

De manier waarop het boek is geschreven, valt nooit *helemaal* na te gaan. Maar er is een aantal hints die ons enig idee kunnen geven. Allereerst is er, weliswaar uit de tweede hand, de uitspraak van Charles Johnston. Hij was een jong, enthousiast lid, die later met Helena Blavatsky's nicht Vera trouwde. Zijn uitspraak laat zien waarom de tekst van *De Geheime Leer* minder fouten bevatte dan *Isis Ontsluierd*, want met overschrijven maakt men minder fouten dan met neerschrijven van gedicteerde tekst.

... Hij aarzelde aanvankelijk met zijn antwoord, maar zei uiteindelijk ongeveer het volgende: “dat elke lezer weet dat *De Ge-*

heime *Leer* op een andere manier is doorgegeven (opgeschreven) dan de inhoud van *Isis*. Met andere woorden: in plaats van via het lichaam van H.P.B. te schrijven, zoals beschreven door Olcott toen *Isis* werd geschreven, hebben de Meesters de teksten van *De Geheime Leer* geprecipiteerd in het Astrale Licht, vanwaar H.P.B. ze zorgvuldig, woord voor woord, gekopieerd heeft!”⁽⁶⁵⁾

Dit wordt bevestigd door Helena Blavatsky zelf, als zij Constance Wachtmeister uitlegt hoe dit proces verloopt:

Wel, wat ik doe is het volgende. Ik creëer wat ik alleen maar kan omschrijven als een soort vacuüm in de lucht voor me, en richt mijn blik en mijn wil daarop, en al snel trekt het ene tafereel na het andere aan me voorbij, als de opeenvolgende beelden van een diorama; of, als ik een referentie of informatie uit een boek nodig heb, concentreer ik mijn denken daar intens op, en dan verschijnt de astrale tegenhanger van het boek, en haal ik daaruit wat ik nodig heb. Hoe vollediger mijn denken bevrijd is van afleidingen en storende invloeden, hoe meer energie en concentratie het bezit, hoe gemakkelijker ik dit kan doen.⁽⁶⁶⁾

Tenslotte nog een hint, die duidelijk maakt hoe het mogelijk was dat één zwaar ziek mens in zo korte tijd honderden pagina's uiterst moeilijke tekst wist te produceren. Zij schrijft, waarschijnlijk december 1885, in een brief aan Franz Hartmann:

Zoals je weet, ben ik momenteel ook bezig met mijn boek. Het heeft bezit van me genomen (de schrijfepidemie) en sloop binnen “met de stille stroom van kriebels”, zoals Olcott het zo elegant verwoordt — totdat het de vingers van mijn rechterhand bereikte, bezit nam van mijn brein — en me volledig meevoerde naar het rijk van het occulte. Ik heb in twee weken tijd meer dan 200 pagina's (in de vorm en omvang van *Isis*) geschreven. Ik schrijf dag en nacht, en ben er nu zeker van dat mijn *Geheime Leer* dit — nee, niet dit — jaar, maar het volgende jaar voltooid zal zijn. ... Mij is toegestaan om voor elk hoofdstuk een pagina uit het Boek van Dzian te citeren — het oudste document ter wereld, daar ben ik zeker van — en de symboliek ervan te commentariëren en uit te leggen.⁽⁶⁷⁾

Deze uitspraak van haar sluit naadloos aan bij de volgende vraag: wat is de bron van alle wijsheid in *De Geheime Leer*?

3. Wat is de bron van *De Geheime Leer*

De hele structuur en inhoud van *De Geheime Leer* is gebouwd op Stanza's uit het *Boek van Dzian*. Deel I, Cosmogenesi, de wordingsgeschiedenis van de Cosmos, is een uitwerking van zeven Stanza's. Deel II, Anthropogenesi, de wordingsgeschiedenis van de mens(heid), is

gebaseerd op twaalf andere Stanza's uit dat boek.

De vraag is nu, wat is het *Boek van Dzian*? Een van de meest authentieke antwoorden daarop is een tekst van Helena Blavatsky, die behoorde tot de eerste opzet van *De Geheime Leer* in 1886. In die eerste opzet beschreef zij de levens van grote Wijzen en Occultisten. Een onderdeel van die verzameling is ‘The Mystery of the Buddha’, en daarin vinden we haar uitleg over het *Boek van Dzian*. In de eerste opzet van *De Geheime Leer* zouden deze verhalen over grote Wijzen deel I gaan vormen. Later verschoof Helena Blavatsky ze naar deel III. Deel III is nooit gepubliceerd als boek, maar de teksten die voor deel III waren bedoeld zijn in 1985 door Boris de Zirkoff en zijn team uitgegeven als deel XIV van haar *Collected Writings*. Hij begint dit deel XIV met een vlijmscherpe analyse, die laat zien dat andere uitgaven van deze teksten incompleet en door derden ‘gecorrigeerd’ zijn.

Hier volgt het — niet eenvoudige — authentieke hoofdstukje uit ‘The Mystery of the Buddha’ over:

DE GEHEIME BOEKEN VAN “LAM-RIM” EN DZIAN

Het *Boek van Dzian* — van het Sanskriet woord “Dhyāna” (mystieke meditatie) — is het eerste deel van de Commentaren op de zeven geheime folio's van *Kiu-te*, en een Glossarium van de openbare werken met dezelfde naam.

Vijfendertig delen van *Kiu-te* voor exoterische doeleinden en het gebruik door leken kunnen gevonden worden in het bezit van de Tibetaanse Gelugpa Lama's, in de bibliotheek van elk klooster; en ook veertien boeken met Commentaren en Aantekeningen op deze door de ingewijde Leraren.

Strikt genomen zouden deze vijfendertig boeken moeten worden aangeduid als “De Gepopulariseerde Versie” van de Geheime Leer, vol mythen, blunders en fouten;

de veertien delen van de *Commentaren* evenwel — met hun vertalingen, aantekeningen en een uitgebreide woordenlijst van occulte termen, uitgewerkt uit één klein archaïsch folio, het *Boek van de Geheime Wijsheid van de Wereld* * — bevatten een samenvatting van alle Occulte Wetenschappen. Deze worden, naar het schijnt, geheim en apart gehouden onder de verantwoordelijkheid van de Teshu-Lama van Shigatse.

De *Boeken van Kiu-te* zijn relatief modern, omdat ze in het laatste millennium zijn uitgegeven, terwijl de vroegste delen van de *Commentaren* van een onnoemelijke oudheid zijn, omdat er fragmenten van de originele cilinders bewaard zijn gebleven. Buiten het feit dat ze een aantal, terecht zo genoemde, te fabuleuze en duidelijk zwaar overdreven verhalen in de *Boeken van Kiu-te* uitleggen en corrigeren, hebben de *Commentaren* weinig met deze te maken. Ze staan tot hen in dezelfde relatie als de Chaldaees-Joodse *Kabalah* staat tot de Mozaïsche Boeken.

* Aan de teksten van al deze werken is *De Geheime Leer* ontleend. Het oorspronkelijk materiaal zou nog geen klein pamflet opleveren, maar de toelichtingen en aantekeningen uit de Commentaren en Woordenlijsten

Twee elementen in deze tekst zijn van belang. Ten eerste: Het *Boek van Dzyan* is een van de eerste *Commentaren*, ouder dan de boeken van *Kiu-Te*. Ten tweede het feit dat deze *Commentaren* worden bewaard en beschermd door de Tashi Lama in Shigatse. Precies daar waar Helena Blavatsky enkele jaren heeft gestudeerd.

Wie *De Geheime Leer* bestudeert, vindt twee haltepunten in de tekst: de Stanza's van Dzyan zelf, en onopvallend, overal verspreid door het boek, *Commentaren*. Zowel de Stanza's als deze *Commentaren* zijn letterlijk haltepunten, plaatsen waar het normale studeren stopt en innerlijke overpeinzing begint. De begrippen in die *Commentaren* zijn de nieuwe Universele Ideeën die de Loge van Wijsheid nu de wereld laat binnenvloeien. Zie de uitleg van Mahātma K.H. op blz. 143.

4. Wat is de vorm van het boek en hoe kwam het boek tot stand

De vorm van het boek is in de loop van zijn ontstaan veranderd. Toen Helena Blavatsky in 1885 met schrijven begon, vormde zij in eerste opzet twee delen. Zoals ik al eerder uitlegde, beschreef zij in deel I de levens van grote Wijzen en Occultisten, en in deel II de zeven Stanza's van Dzyan over het ontstaan van de Cosmos — later door iedereen het *Würzburg Manuscript* genoemd. Na deze eerste opzet van ruim 200 bladzijden zocht zij leden die bereid waren de teksten te controleren. In Würzburg en later Londen vond zij leden die de westerse mystieke termen konden controleren. Voor de oosterse termen vroeg zij het Indiase lid T. Subba Row. Hij was, net als H.P.B., een leerling van Mahātma M.. Hij was een Brahmaan, van de Advaita Vedānta School, gebaseerd op de leringen van Śāṅkaracharya. Deze ging uit van de essentiële eenheid, de non-dualiteit van het Universum, en kwam daarmee dicht bij de theosofische visie. Subba Row was dus zeer geschikt om mee te helpen.

En hier zien we dat proces ontstaan dat ik beschreef: de frictie tussen 'bekend maken van nieuwe ideeën' en 'bewust achterhouden van die ideeën'.

- Subba Row belooft in 1886 de tekst te lezen, vindt zoveel fouten dat hij de tekst onbewerkt weer terugstuurt naar Europa. Helena Blavatsky corrigeert de tekst, maar Subba Row weigert verder mee te werken.
- Rond het begin van 1887 krijgt Subba Row van zijn

Leraar Mahātma M. *opdracht* de tekst te controleren en verbeteringen voor te stellen. Hij gaat aan die taak beginnen, maar eind 1887 weigert hij opnieuw – en nu voorgoed – om mee te werken. Hij weigert dus in feite mee te werken aan het product van zijn eigen Leraar.

- Desondanks schrijft Helena Blavatsky in Londen verder aan het boek, en krijgt het langzaam zijn uiteindelijke vorm van vier delen. Bertram Keightley schrijft daarover in 1887:

Uiteindelijk legden we haar een plan voor dat gebaseerd was op de aard van de onderwerpen zelf, namelijk om het werk uit vier delen te laten bestaan, elk onderverdeeld in drie delen: (1) de Stanza's en commentaren daarop; (2) Symboliek; (3) Wetenschap.

Verder adviseerden wij haar om, in plaats van het eerste deel te laten bestaan uit de geschiedenis van een aantal grote Occultisten, zoals zij van plan was geweest, de natuurlijke volgorde van de uiteenzetting te volgen en te beginnen met de Evolutie van de Cosmos [in het 1e deel]; van daaruit over te gaan naar de Evolutie van de Mens [in het 2e deel]; vervolgens het historische gedeelte te behandelen in een derde deel over het leven van een aantal grote Occultisten; en ten slotte Praktisch Occultisme te bespreken in een vierde deel — mocht zij ooit in staat zijn dat te schrijven.

Dit plan werd aan H.P.B. voorgelegd en door haar goedgekeurd.⁽⁶⁹⁾

Dit proces van progressie versus behoudendheid, dat eerst plaatsvond tussen twee leerlingen van één Leraar, breidt zich nu als een olievlek uit naar meer leden van de T.S.

- Subba Row dreigt, samen met een aantal Indiase leden, het lidmaatschap van de T.S. op te zeggen en een eigen tijdschrift te beginnen.⁽⁷⁰⁾
- Januari 1888 schrijven William Q. Judge en 19 Amerikaanse leden een brief aan Helena Blavatsky:

MADAME H.P. BLAVATSKY,
GEACHTE LEIDER:

We hebben zojuist gehoord dat men u heeft gevraagd af te zien van de publicatie van de *Geheime Leer*. Dit buitengewone verzoek is, naar wij hebben vernomen, afkomstig van leden van de Theosophical Society die beweren dat het boek, als het wordt uitgegeven, zal worden aangevallen of belachelijk gemaakt door bepaalde Indiase pundits, en dat het niet verstandig is om deze Indiase heren tegen u in het harnas te jagen. Wij verzoeken u dringend geen acht te slaan op deze wens, maar de *Geheime Leer* zo spoedig mogelijk uit te brengen. Het is een werk waarop wij, en honderden anderen in de hele Verenigde Staten, al een aantal jaren wachten, de meesten van ons volledig vertrouwend op de door uzelf gedane belofte dat het boek in voorbereiding was en zou verschijnen.

... laten we u er onmiddellijk van verzekeren dat het hier in het uitgestrekte en dichtbevolkte Westen maar weinig verschil maakt – als het al enig verschil maakt – wat een of meerdere pundits in India zeggen of dreigen te zeggen over de Geheime Leer,

aangezien wij van mening zijn dat, hoewel de Indiërs van hun voorouders een groot erfgoed hebben ontvangen, zij dit niet hebben aanvaard en evenmin in deze huidige tijd hebben doorgegeven aan hun medemensen die buiten de grenzen van India wonen,

en aangezien deze apathie van hun kant, in combinatie met hun openlijk beleden overtuiging dat alle westerse mensen, als mensen van lage kaste, de Heilige Kennis niet kunnen ontvangen, deze pundits heeft uitgesloten van de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het westerse denken.

En ten slotte, in het besef dat het grote wiel van de tijd zich opnieuw heeft gedraaid zodat de Hogere Krachten zien dat het uur is aangebroken waarop alle mensen, zowel in het Oosten als in het Westen, de ware kennis, Vedantisch of anderszins, zullen ontvangen, zijn wij ervan overtuigd dat de Meesters die achter de Theosophical Society staan en die u dient, wensen dat boeken zoals de Geheime Leer worden geschreven.

Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk niet af te wijken van uw oorspronkelijke voornemen en duidelijke belofte dat u, voordat u uit ons aardse zicht verdwijnt, de *Geheime Leer* aan ons zult presenteren.⁽⁷¹⁾

- April 1888 schrijft een groep Indiase pundits vanuit Bombay weer een brief, waarin zij tegen de brief van de Amerikaanse leden protesteren.⁽⁷²⁾
- 4 April 1888 hakt Helena Blavatsky vervolgens de knoop door en geeft William Q. Judge de exclusieve rechten om *De Geheime Leer* te publiceren via de Theosophical Publication Society in Londen en New York. Daarmee elke tegenwerking vanuit India neutraliserend.⁽⁷³⁾
- Juni 1888 zegt Subba Row, mede als reactie op de brief van de Amerikaanse leden, zijn lidmaatschap op.
- Oktober en december 1888 verschijnen de delen I en II van *De Geheime Leer*. Uiteindelijk hebben de Universele Ideeën voor deze Messiaanse Cyclus de uiterlijke wereld bereikt.

Dit is, in het kort, fase na fase, de geboorte van *De Geheime Leer*: een saaie rij *uiterlijke* feiten van een heroïsch *innerlijk* gevecht op het mentale gebied van deze planeet, gevoerd door de totale Avatārische groep. Een strijd die nog steeds voortduurt, zoals later in dit Aanhangsel zal blijken.

Het is leerzaam dit proces van bovenaf te bezien, los van de personen die erbij betrokken waren. Want onpartijdig

inzicht in dat proces helpt ons bij ons eigen werk voor de mensheid.

Waar concentreert zich die innerlijke strijd? De frictie tussen Helena Blavatsky en T. Subba Row concentreert zich vooral rond de vraag hoe mens en cosmos zijn samengesteld. Helena Blavatsky introduceert de zevenvoudige indeling; Subba Row verwerpt die en houdt vast aan de vier- of vijfvoudige indeling, zoals te vinden in zijn Advaita Vedānta School. De discussie in brieven en tijdschriftartikelen loopt hoog op. Helena Blavatsky schrijft hierover in een brief aan Mrs. en Miss Arundale:

Brahmanen als Subba Row – compromisloze, *ingewijde* Brahmanen – zullen nooit iets onthullen, zelfs niet wat hen wel is toegestaan te onthullen. Daarvoor haten ze Europeanen te veel. Heeft hij niet op ernstige toon tegen de heer en mevrouw C.O. gezegd dat ik vanaf nu “een lege, door de Meesters verlaten schil” was? Toen ik hem daarop aansprak, antwoordde hij: „Je hebt je schuldig gemaakt aan de verschrikkelijkste misdaad. Je hebt geheimen van het Occultisme – de meest heilige en de meest verborgene – onthuld. Het is beter dat *jij wordt opgeofferd* dan datgene wat nimmer voor Europese geesten bedoeld was.”⁽⁷⁴⁾

Uit Subba Row's reactie blijkt hier, dat hij wel degelijk op de hoogte was van het bestaan van de zevenvoudige indeling, maar dat hij die niet aan Westerlingen bekend wilde maken. Als Brahmaan had hij namelijk een gelofte van geheimhouding afgelegd, die volgens hem door Helena Blavatsky werd geschonden. Hij kiest dus voor zijn Brahmaanse kaste, in plaats van voor zijn eigen Leraar, die de eigenlijke schrijver van *De Geheime Leer* is. Ziet u de innerlijke tweestrijd tussen progressie en behoudendheid, tussen het bevorderen en het tegenhouden van groei?

Desondanks wordt *De Geheime Leer* gepubliceerd en het begrip ‘ZEVEN’ is daarin een van de belangrijkste symbolen. In de teksten van de Stanza's van Dzyan en hun uitleg regent het zeven. We kunnen ons afvragen waarom. Helena Blavatsky zegt zelf, dat het hoogste beginsel van de mens, Ātman, eigenlijk geen menselijk beginsel maar een universeel beginsel is — ‘Mijn Ātman’ bestaat niet; ‘Ātman’ bestaat. Ook geeft zij toe dat het laagste beginsel, het stoffelijk lichaam, illusoir is. Dat brengt ons tot vijf. Waarom dan toch zeven? Haar uitleg in deel I geeft enig inzicht:

Er waren gedeelten van de Geheime Wetenschap die ontelbare eeuwen verborgen moesten blijven voor de blikken van niet-ingewijden. Maar dit gebeurde omdat het meedelen van zulke uiterst belangrijke geheimen aan de onvoorbereide me-

nigte gelijkstond met het geven van een brandende kaars aan een kind in een kruitmagazijn.

Het antwoord op een vraag die vaak bij onderzoekers is gerezen, wanneer ze met zulke beweringen worden geconfronteerd, kan hier in het kort worden gegeven.

“We kunnen begrijpen”, zo zeggen zij, “dat het nodig is om geheimen zoals het Vril, de rotsvernietigende kracht, ontdekt door J.W. Keely uit Philadelphia, voor het grote publiek te verbergen, maar we kunnen niet begrijpen hoe enig gevaar zou kunnen ontstaan door een zuiver filosofische lering zoals b.v. de evolutie van de planeetketens bekend te maken.”

Het gevaar was het volgende: Leringen zoals die van de planeetketen of de zeven rassen geven direct een sleutel tot de zevenvoudige aard van de mens, want elk beginsel staat in verband met een gebied, een planeet en een ras; en op elk gebied staan de menselijke beginselen in verband met zevenvoudige occulte **krachten** — waarvan die van de hogere gebieden een immens grote kracht bezitten. Zodat elke zevenvoudige indeling direct een sleutel geeft tot immens grote occulte krachten, waarvan het misbruik de mensheid onmetelijke schade zou toebrengen. Een sleutel die misschien geen sleutel is voor de huidige generatie — vooral niet voor de westerlingen die immers juist door hun blindheid en dom materialistisch ongeloof in het occulte worden beschermd; maar een sleutel die niettemin heel reëel zou zijn geweest in de vroege eeuwen van het Christendom, voor mensen die volledig overtuigd waren van de realiteit van het occultisme, en die een cyclus van ontarding ingingen die hen vatbaar maakte voor misbruik van occulte krachten en tovenarij van de ergste soort.⁽⁷⁵⁾

En tegen haar Londense studenten in de Blavatsky Lodge, die een jaar na het verschijnen van *De Geheime Leer* de zevenvoudigheid voorzichtig proberen te begrijpen, zegt zij:

Luister, jullie Europeanen hadden de zeven beginselen nooit mogen krijgen. Wel, misschien zullen jullie het over honderd jaar begrijpen.⁽⁷⁶⁾

Deze uitspraak brengt ons naar het heden, naar onze tijd, geen 100 maar bijna 150 jaar later. Volgens Helena Blavatsky is er dus *nu* een kans dat wij de zeven beginselen kunnen begrijpen. Wat is er de afgelopen 100 jaar door Theosofen gedaan, zodat de zevenvoudige indeling beter wordt begrepen en *tegelijkertijd* de mensen worden getraind in hun buddhisch onderscheidingsvermogen, dat wil zeggen, in hun vermogen de ‘immens grote occulte krachten’ te herkennen en welbewust niet te misbruiken. In The Theosophical Society Point Loma (TSPL) is altijd zo gewerkt. Katherine Tingley en Gottfried de Purucker hebben uit *De Geheime Leer* de Zeven Juwelen van *Wijsheid* ‘geoogst’⁽⁷⁷⁾, en uit *De Stem van de Stilte* de zeven *Pāramitā*’s, de zeven hogere deugden of karaktereigenschappen. Nergens hebben zij de zeven *zintuigen*, zeven

vermogens en krachten van de mens, het oproepen van zeven cosmische krachten of stralen centraal gesteld. Zo wordt in TSPL nog steeds gewerkt. In plaats van het elders zo geprezen onderwerp ‘Gedachtekracht’ heeft D.J.P. Kok in de cursus ‘Anders Denken’ zeven denkaspecten, *manieren van denken* geïntroduceerd *tegelijk* met het onderscheid bovenpersoonlijk denken en persoonlijk denken, en de menselijke *wil* om daartussen te kiezen. In de huidige cursus ‘Universele Wijsheid’ zijn deze twee lijnen consequent gehandhaafd.

De Meesters hebben in 1888, ondanks de risico’s, de zevenvoudige indeling bekend gemaakt omdat het een van de Universele Ideeën is die in deze Messiaanse Cyclus door de mensheid moet worden begrepen en toegepast.

Deel III en IV van *De Geheime Leer*

Maar, zult u zich afvragen, de delen I en II zijn gepubliceerd, maar waar zijn de delen III en IV gebleven? Waar zijn de teksten uit de eerste opzet van 1886 over belangrijke Wijzen en Occultisten, over Magie, Mysteriescholen en Inwijding? Over deze twee delen wordt soms wat krampachtig gedaan. Laten we bij de nuchtere, op dit moment bekende feiten blijven. Helena Blavatsky zegt zelf in de eerste twee delen:

Zelfs de twee delen die nu zijn verschenen maken het volledige plan nog niet compleet, en de onderwerpen die wel in deze twee delen aan de orde komen worden daarin niet uitputtend behandeld. Een grote hoeveelheid materiaal is al gereed, over de geschiedenis van het occultisme zoals die vervat ligt in de levens van de grote Adepten van het Arische Ras, en over invloed van de occulte filosofie op de levenswijze, zoals die is en zoals die zou moeten zijn. Mochten de nu beschikbare delen gunstig worden ontvangen, dan zal geen moeite worden gespaard om het volledige plan te voltooien. Het derde deel is volledig gereed; het vierde bijna.⁽⁷⁸⁾

...

In deel III van dit werk (dit derde deel en het vierde deel zijn bijna gereed) zal een beknopte geschiedenis worden gegeven van alle grote adepten die bij de Ouden en in onze tijd bekend zijn, in hun chronologische volgorde, en tevens een overzicht van de Mystериën, hun ontstaan, groei, verval en uiteindelijke ondergang — in Europa. Hiervoor was in het onderhavige deel geen ruimte. Deel IV zal vrijwel volledig gewijd zijn aan Occulte leringen.⁽⁷⁹⁾

Het lijkt er dus op, dat vanaf 1888 minstens deel III vrijwel klaar was. Maar wanneer Helena Blavatsky in 1891 overlijdt, is dat deel nog steeds niet gepubliceerd. Het zal daarna ook niet gebeuren.

William Q. Judge, in die tijd verantwoordelijk voor de publicatie van *De Geheime Leer*, zegt hierover in een brief aan Charles Whitaker:

Het derde deel gaat over praktische magie en zal, denk ik, niet worden uitgegeven, aangezien noch de Engelsen, noch de Amerikanen er klaar voor zijn en zouden kunnen afglijden naar zwarte magie! ⁽⁸⁰⁾

In 1897, zes jaar na haar overlijden, publiceert Annie Besant in Adyar *De Geheime Leer* Deel III, waarin zij H.P.B.'s nagelaten teksten, bestemd voor Deel III, verzamelde.

In 1985 verschijnt het laatste, 14e deel van H.P. Blavatsky's *Collected Writings*, dat begint met een 20 pagina's lange uitleg van Boris de Zirkoff over dit Deel III van Annie Besant. Hij laat zien dat Annie Besant teksten veranderde en ook tekstdelen weglief, wat het boek weinig betrouwbaar maakt. Gelukkig publiceerde Boris de Zirkoff het materiaal compleet en onveranderd.

Maar is het 14e deel van de *Collected Writings* dan wel H.P.B.'s oorspronkelijke Deel III? Nee, want nuchter beschouwd weten we, dat ook dit 14e deel niet Deel III van *De Geheime Leer* kan zijn, want Helena Blavatsky was berucht om haar vele tekstveranderingen op het allerlaatste moment, zelfs als de tekst al bij de zetter was. Wij zien dus ook bij Boris een momentopname, een weliswaar authentieke momentopname, maar in feite niet meer dan dat. We zullen het er als lezer mee moeten doen. Het is niet anders. Desondanks is dit Deel 14 van haar *Collected Writings* een adembenemende bron van inspiratie.

Maar ... ooit in deze Messiaanse Cyclus zullen alle Universele Ideeën van de delen III en IV deze uiterlijke wereld bereiken. En wellicht behoren wij, in volgende incarnaties, tot het team Theosofen dat dit mogelijk maakt.

Genoeg gezegd over de vorm en totstandkoming van *De Geheime Leer*, het is nu tijd voor de inhoud en hoe die te bestuderen.

5. Wat is de inhoud van het boek en hoe die te bestuderen

Deel I van *De Geheime Leer*, Cosmogenezis, vertelt ons het verhaal van het opnieuw geboren worden van het Heelal. Welk heelal dan ook, melkweg, zon, planeet en zelfs mens. Het proces is altijd hetzelfde. Alles wat er bij die geboorte ontstaat, was er al in vorige belichamingen. Dit deel I bestaat uit drie afdelingen. In de eerste afdeling

vertellen de Stanza's van Dzyan dit verhaal en introduceren daarbij nieuwe, voor ons onbekende termen. De tweede afdeling behandelt de symbolen waarmee oude en bestaande religies datzelfde verhaal, fase na fase, vertellen. H.P.B. bekritiseert deze religies niet; zij toont de oorspronkelijke kern ervan.

In de derde afdeling biedt zij aanwijzingen, hulpmiddelen voor de wetenschappers in onze tijd om dieper te leren kijken dan de uiterlijk waarneembare wereld. Zij bekritiseert de huidige wetenschap niet, zij helpt deze denkers een nieuwe stap te maken.

Deel II, Anthropogenesis, vertelt ons het verhaal van de (her)geboorte en ontwikkeling van onze levende planeet. Het verhaal concentreert zich voornamelijk rond de vierde fase, de middelste van de zeven levensfasen van de planeet en al zijn natuurrijken. Het is de fase waarin wij mensen, bewoners van het mensenrijk, actief, zelfstandig gaan denken. Het verhaal introduceert ook de hogere natuurrijken, de Buddha's en Mānasaputra's, die in de ontwikkeling, de ontwakking van de mensheid zo'n belangrijke rol hebben gespeeld. Deze vierde fase is de fase waarin planeet en mensheid zich nu bevinden. Het is voor ons dus de meest nuttige informatie.

Ook deel II bestaat uit drie gedeelten. Opnieuw in de eerste afdeling het verhaal volgens de Stanza's van Dzyan. In de tweede afdeling opnieuw de symbolen waarmee de religies datzelfde verhaal vertellen. In de derde afdeling biedt H.P.B. een visie op de evolutie van de mensheid die ver boven de wetenschappelijke ideeën van Darwin en Huxley uitstijgt.

Het boek stopt bij vijfde onderfase van de vierde levensfase van de planeet, exact waar wij ons op dit moment in onze ontwikkeling bevinden. Wilt u het vervolg van de geschiedenis – het verhaal van onze toekomst – lezen, dan zult u *De Stem van de Stilte* moeten openslaan.

Hoe nu deze overweldigende hoeveelheid nieuwe ideeën te bestuderen? Er zijn hele boeken geschreven om dit duidelijk te maken. Dit artikel laat alleen een advies in hoofdpunten toe.

Mededogen als voorwaarde voor dieper begrip

Waarom is het boek geschreven? Vanuit mededogen, ten bate van hele mensheid. Onze studie heeft dus alleen resultaat als wij studeren met hetzelfde motief: hoe kan ik de Universele Ideeën in dit boek laten wortelen in het

denken van de hele mensheid.

Een goed voorbeeld daarvan zijn Helena Blavatsky's zoektochten in Klein-Azië naar de diepere wijsheid van Alchemie en Occultisme. Vóór 1851 vond zij daar helemaal niets, geen enkele aanwijzing. In 1851 belooft zij haar Leraar Mahātma M. mee te helpen het lijden van de mensheid te verlichten. Zij bezoekt daarna diezelfde landen, de Derwishen en Druzen, en vindt daar overal de wijsheid die zij zocht. Zie pagina 129 van dit artikel.

Dit voorbeeld laat de wet zien dat mededogen, zelfvergetelheid, de voorwaarde is voor innerlijke ontplooiing. Wie dus zijn inzichten voor zichzelf houdt of slechts met een klein deel van de mensheid – het eigen besloten groepje – deelt en niet met de hele mensheid, hoeft geen inspirerende steun van binnenuit en van de Loge van Wijsheid te verwachten.

Een leven lang studie en niets wijzer geworden.

Loslaten van onze westerse manier van studeren

Vervolgens zitten wij in onze westerse maatschappij met het volgende obstakel: de manier waarop wij in school hebben leren studeren. Deze techniek oefent ons intellect, ons vermogen om snel kennis op te doen en toe te passen. Wij zijn getraind om snel te lezen, oppervlakkig en productiegericht te lezen, geen tijd te nemen om het gelezene te verwerken, en uit deze half-verwerkte ideeën snel vaste conclusies te vormen, die wij later vaak moeilijk willen bijstellen. Deze techniek moeten wij eerst *afleren* voor we iets uit *De Geheime Leer* kunnen leren.

1. Hoe leren wij onze snelheid van lezen af? Wij zijn getraind om snel teksten te lezen. Er bestaat zelfs de techniek 'diagonaal lezen': een pagina per seconde. Om dit af te leren moeten we in plaats van *lezen* leren *luisteren*. Iedereen weet dat men bij het lezen van een tekst deze tekst ook innerlijk hoort. Rem de ogen af. Lees even langzaam als je in je hoofd de tekst hoort uitspreken. Luister aandachtig naar de gesproken tekst in je hoofd; lees nooit hardop, dan gaat de innerlijke kracht verloren.

2. Hoe leren we af om oppervlakkig te lezen? Helena Blavatsky geeft de oplossing: elke gedachte, elke term heeft zeven sleutels, zeven betekenissen, van concreet naar abstract. Wanneer we dus denken iets begrepen te hebben, corrigeren we onszelf: "er zijn nog zes niet-begrepen diepere lagen van diezelfde term". Daardoor dwingen we onszelf dieper te kijken, en na elk nieuw inzicht opnieuw dieper te kijken. We lezen dus niet door, maar blijven boven die term en zijn uitleg cirkelen. Een proces dat

nooit ophoudt.

3. Hoe leren we onze prestatiedrang af, die ons geen tijd gunt het gelezene te verwerken. Opnieuw een occulte wet: een inzicht is pas verwerkt als het een onderdeel van ons dagelijks denken en handelen is geworden: de maatstaf waaraan wij bewust al onze besluiten meten. Tot die tijd is het alleen een theorie. Deze oefening is voor velen de lastigste.

4. Hoe leren wij af om uit deze half-verwerkte ideeën snel conclusies te vormen, die later vaak moeilijk te veranderen zijn? Deze conclusies zijn de 'denkmatrijzen' waar Helena Blavatsky over praat, de rigide uiterlijke vorm van een levende gedachte. Een *conclusie*, een *opinie*, is dus een vorm, waarbinnen de ziel van een gedachte gevangen wordt gehouden. Houd het denken daarom flexibel. Gottfried de Purucker adviseert om elke avond DE VORM van onze gedachten af te breken, waardoor er de volgende morgen een grootser DENKBEELD kan worden opgebouwd, dat we 's avonds weer moeten afbreken, enz. Wie universele waarheden wil begrijpen, moet eerst zelf universeel worden. Wij moeten beginnen met loslaten van onze conclusies, opinies over *onszelf*, gebaseerd op wat wij *uiterlijk* zijn: ons ras, geslacht, huidskleur, opleidingsniveau, inkomensklasse (wij blanken, wij vrouwen, wij boeren, wij Nederlanders). Het vergt een intense training onszelf te zien als universeel: rasloos, kasteloos, bezitloos etc.

Helena Blavatsky over hoe *De Geheime Leer* te bestuderen

Gelukkig voor ons heeft Robert Bowen, een van haar leerlingen in de Blavatsky Loge toen zij in 1890 met hen *De Geheime Leer* bestudeerde, aantekeningen gemaakt.⁽⁸¹⁾ Hij citeert daar Helena Blavatsky's advies:

Als je de *Geheime Leer* pagina voor pagina leest, zoals je elk ander boek leest, leidt dat alleen maar tot verwarring.

Het eerste wat je moet doen, ook al duurt het jaren, is enig begrip krijgen van de "Drie Grondstellingen" die in de *Proloog* worden gegeven.

Ga daarna verder met de bestudering van de *Samenvatting* — de genummerde punten in de *Samenvatting* van deel I (afdeling I).

Neem vervolgens de *Inleidende Opmerkingen* (deel II) en de *Conclusie* (deel II) ter hand.⁽⁸²⁾

... Benader de *Geheime Leer* ... zonder enige hoop er de uiteindelijke Waarheid van het bestaan uit te halen, of met enig ander doel dan te zien hoever het boek je IN DE RICHTING van de Waarheid kan leiden.

... Wat je ook in de *Geheime Leer* bestudeert, laat je denken zich, als basis voor zijn denkproces, vasthouden aan de volgen-

de ideeën:

- (a) DE FUNDAMENTELE EENHEID VAN AL HET BESTAANDE. ...
- (b) Het tweede idee waaraan men zich moet vasthouden, is dat ER GEEN DODE MATERIE BESTAAT. Elk allerkleinste atoom leeft. ...
- (c) Het derde basisidee dat men moet vasthouden, is dat de mens de MICROKOSMOS is. En omdat hij dat is, bestaan alle Hemelse Hiërarchieën in hem. ...
- (d) Het vierde en laatste basisidee dat we moeten vasthouden, is wat tot uitdrukking komt in het Grote Hermetisch Axioma: ... Zoals het innerlijke is, zo is ook het uiterlijke; zoals het Grote is, zo is ook het Kleine; zoals het boven is, zo is het ook beneden: er is slechts ÉÉN LEVEN EN ÉÉN WET ...

En voor wie daarna aan een verdere studie van *De Geheime Leer* begint, wil ik nog even opnieuw aandacht vragen voor pagina 145 van dit artikel:

Wie *De Geheime Leer* bestudeert, vindt twee haltepunten in de tekst: de Stanza's van Dzyan zelf, en onopvallend, overal verspreid door het boek, *Commentaren*. Zowel de Stanza's als deze *Commentaren* zijn letterlijk haltepunten, plaatsen waar het normale studeren stopt en innerlijke overpeinzing begint.

Naast Helena Blavatsky's advies volgens Robert Bowen bestaat er sinds kort het volledige verslag van die studies van *De Geheime Leer* in de Blavatsky Loge: *The Secret Doctrine Commentaries*.⁽⁸³⁾ Daarin worden alle zeven Stanza's van Dzyan van deel I uitgebreid bestudeerd. Alle vragen die u hebt, worden daarin door haar studenten gesteld en door haar beantwoord. Via de uitgebreide Index is elke Stanza gemakkelijk terug te vinden.

Tenslotte is er bij de studie van *De Geheime Leer* nog een hulp 'op lange termijn', het boek *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Dit boek is het verslag van de twee jaar durende studie van *De Geheime Leer*, die Katherine Tingley in 1924-1925 voor haar E.S. leden in het TSPL Hoofdkwartier te Point Loma organiseerde. Zij laat Gottfried de Purucker via de Oosterse studiewijze de belangrijkste Universele Ideeën uit *De Geheime Leer* introduceren als de Zeven Juwelen van Wijsheid. Wie de 48 hoofdstukken van het boek te veel vindt, kan deze Zeven Juwelen al in de eerste 16 hoofdstukken van het boek terugvinden.⁽⁸⁴⁾

Een voorbeeld van *buddhisch* studeren

Hier volgt tenslotte een voorbeeld van wat met intuïtief, buddhisch studeren wordt bedoeld. Volgens Robert Bowen raadt Helena Blavatsky als start van de studie van deel II de 'Inleidende Opmerkingen' aan het begin van deel II aan. Daarin geeft zij drie nieuwe grondstellingen:

Over de evolutie van de mensheid formuleert de *Geheime Leer* drie nieuwe stellingen, die lijnrecht in strijd zijn met zowel de moderne wetenschap als de gangbare religieuze dogma's: ze leert

- (a) de gelijktijdige evolutie van zeven mensengroepen op zeven verschillende delen van onze aardbol;
- (b) het ontstaan van het *astrale* lichaam vóór het *fysieke*, waarbij het eerste een model is voor het laatste; en
- (c) dat de mens in deze Ronde voorafging aan alle zoogdieren, inclusief de mensapen, die tot het dierenrijk worden gerekend.

Drie Universele Ideeën die, zoals Mahātma K.H. zegt, in het denken van de huidige mensheid moeten gaan wortelen. Als voorbeeld van hoe wel en hoe niet te studeren, heb ik de eerste stelling gekozen:

- (a) de gelijktijdige evolutie van zeven mensengroepen op zeven verschillende delen van onze aardbol.

Helena Blavatsky geeft, na het noemen van deze stelling, in slechts twee bladzijden de volgende informatie, hier puntsgewijs weergegeven:

De Geheime Leer is niet de enige die spreekt over de oorspronkelijke MENSEN die tegelijkertijd op de zeven delen van onze bol werden geboren.

1. Hermes: *De Goddelijke Pymander*: Zeven oorspronkelijke mensen, die evolueren uit de Natuur en de "Hemelse Mens"
2. Chaldeeuwse kleitabletten (Babylonisch): zeven menselijke wezens met gezichten van raven, "door de (Zeven) grote goden geschapen"
3. Kabbala in *Siphrah Dzeniouta*: Zeven Koningen van Edom
4. Egyptisch: *Boeken van Thoth* en het *Dodenboek*
5. Hindu-*Purāṇa*'s: zeven Manu's
6. Chaldeeuwse-Assyrisch: zeven oorspronkelijke mensen of Adams
7. Mystериën van Samothrake: De Kabiren of "Heilige Vuren", en de zeven plaatsen van het eiland Elektria
8. In voetnoot: verschillende Adams, verschillende Sephiroths, Elohim, Dhyanis, Bestuurders, Pitri's, Logoi, Wereld der Archetypen
9. ... als we dit in verband brengen met het feit dat Samothrake werd gekoloniseerd door de Feniciërs en vóór hen door de mysterieuze Pelasgen die uit het Oosten kwamen, en men ook bedenkt dat de **mysteriegoden** van de Feniciërs, Chaldeeën en Israëlieten identiek zijn, ...
10. Maar de Occultisten weten, dat de overleveringen van de Esoterische Filosofie de juiste moeten zijn, eenvoudig omdat ze de meest logische zijn en voor elk probleem een oplossing bieden.

Dit alles in slechts twee bladzijden. Ons analytisch intellect, ons denken in rijtjes en power points, is nu volledig in verwarring. Het wil alles onthouden, alle religies, alle boeken, alle termen, alle namen, raakt daarbij oververhit

en haakt uiteindelijk af. En een ander deel van ons intellect, het gemakzuchtige, beziet de twee bladzijden en begint er niet eens aan, haakt onmiddellijk af.

Deze vorm van presentatie is door de makers van het boek niet per ongeluk gekozen. Het dwingt ons namelijk, dat deel van ons denken te gebruiken dat boven het intellect uitstijgt: ons dieper inzicht, ons vermogen om innerlijke verbanden te zien, onze spirituele intuïtie. Het oefent ons om, midden in die vloedgolf aan informatie, als een drenkeling vast te houden aan dit Universele Idee waar het allemaal om draait: “de gelijktijdige evolutie van zeven mensengroepen op zeven verschillende delen van onze aardbol.”

Dat hoger, buddhistisch deel van ons denken neemt de tijd, graaft dieper, doordenkt de tekst, negeert even alle details en concentreert zich op de kern. En langzaam, soms na jaren, komt er helderheid, wordt dit Universele Idee begrepen. Op dat moment is iemand geschikt om die wijsheid aan anderen door te geven — het uiteindelijke doel van de studie.

Het antwoord op de vraag hoe *De Geheime Leer* te bestuderen, is dus eenvoudig: *zelfkennis* — met welk motief studeren wij en welk deel van ons denken gooien wij in de strijd. Een strijd die langer dan één incarnatie duurt, en waarin de lezers van *Lucifer* elkaar hopelijk vaak zullen tegenkomen.

Referenties

1. ‘Report of the Committee appointed to investigate phenomena connected with the Theosophical Society’. In: Society of Psychical Research Proceedings, volume III, December 1885, p. 201-400. Daarnaast bestaat: ‘First Report of the Committee of the Society for Psychical Research, appointed to investigate the evidence for marvelous phenomena offered by certain members of the Theosophical Society’. Beide documenten zijn in hun originele vorm zeer moeilijk vindbaar. Wie geïnteresseerd is, kan deze documenten opvragen bij het secretariaat van dit tijdschrift *Lucifer*. Een betrouwbaar, degelijk overzicht is te vinden in hoofdstuk 13 van Charles J. Ryan’s boek *H.P. Blavatsky and the Theosophical Movement*, waarvan men de originele eerste editie gratis kan downloaden van onze website blavatskyhouse.org. Voor verdere informatie verwijst ik naar de waardevolle website *Theosophy Wiki* onder het lemma ‘Hodgson Report’.
2. Vernon Harrison, *H.P. Blavatsky and the SPR. An Examination of the Hodgson Report of 1885*. Pasadena, 1997. Nederlandse vertaling: *H.P. Blavatsky en de SPR. Een onderzoek van het Hodgson Rapport uit 1885*. Den Haag, 2011.
3. Alfred P. Sinnett, *Incidents in the Life of H.P. Blavatsky*. New York, 1886. Diverse herdrukken. Nederlandse vertaling: *Voorvallen in het leven van Mevrouw Blavatsky*. Amsterdam, zonder datum.
4. William Kingsland, *The Real H.P. Blavatsky*. London, 1928. Nederlandse vertaling: *De ware H.P. Blavatsky*. Amsterdam, 1932. Diverse herdrukken.
5. Sylvia Cranston, *H.P.B.: The Extraordinary Life & Influence of Helena Blavatsky*. New York, 1993. Nederlandse vertaling: *H.P.B.: Het bijzondere leven en de invloed van Helena Blavatsky*. Den Haag, 1995.
6. Charles J. Ryan, *H.P. Blavatsky and the Theosophical Movement*. Point Loma, 1937. (Gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org). Nederlandse vertaling: *H.P. Blavatsky en de Theosofische Beweging*. Den Haag, 1984. De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse, door anderen gewijzigde druk uit 1975.
7. Boris de Zirkoff, ‘Helena Petrovna Blavatsky. General Outline of her Life prior to her Public Work’. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. I*. Adyar/Wheaton, 1966, p. xxv-lii. En in de delen I t/m XIII van haar *Collected Writings*: Boris de Zirkoff, ‘Chronological Survey of the Chief Events in the Life of H.P. Blavatsky and Col. Henry S. Olcott’. Elk deel bevat de gebeurtenissen die plaatsvonden in de periode waarin de artikelen in het betreffende deel werden gepubliceerd.
8. Illustratie; met dank aan de website VoorbijEinstein.nl.
9. Ashvagosha, *Buddhacarita, or the Acts of the Buddha*. Vertaald door Edward H. Johnston. Cantos I t/m XIV vanuit het originele Sanskrit (geboorte tot verlichting). Cantos XV t/m XXVIII vanuit de Tibetaanse en Chinese versie (eerste preken tot na zijn dood). Lahore, 1936; New Delhi, 1995. Deze prachtige uitgave bevat ook een 85 paginalange introductie over Ashvagosha als Buddhist, geleerde en dichter.
10. *De Hart Sūtra*. Van deze Sūtra bestaan vele vertalingen. Een van de beste uitgaven blijft toch die van Conze, ook vanwege zijn commentaar bij elk vers, die de compacte buddhistische tekst zo veel beter

- begrijpelijk maakt. Bevat ook het Sanskrit origineel. Edward Conze, *Buddhist Wisdom Books – The Diamond Sutra, The Heart Sutra*. New York, 1958. Diverse herdrukken.
11. M. (Mahātma) en K.H. (Mahātma), *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*, Letter no. 26 (Barker edition, 1923), no. 22 (Chronological edition, 1998), (Simla, 1881). Nederlandse vertaling: *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*, Brief nr. 26 (Barker editie, 1923). De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse editie, Pasadena, 1979, p. 223.
 12. Gottfried de Purucker, *Esoteric Teachings. Vol. 2. The Esoteric or Oriental School: Steps in the Initiatory Cycle*. 1st edition. Point Loma, 1936, p. 101-102; 2nd edition. The Hague, I.S.I.S. Foundation, 2015, p. 140. Nederlandse vertaling: *Esoterische Instructies. Deel 2. De Esoterische of Oosterse School*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 137-138.
 13. Charles J. Ryan, *H.P. Blavatsky and the Theosophical Movement*. Point Loma, 1937, p. 11-12. (Gratis te downloaden van onze website: blavatskyhouse.org). Nederlandse vertaling: *H.P. Blavatsky en de Theosofische Beweging*. Den Haag, 1984, p. 35-36. De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse, door anderen gewijzigde editie uit 1975.
 14. Helena P. Blavatsky, brief aan William Quan Judge (1888). In: William Q. Judge, 'Yours till Death and after, H.P.B.' In: *Lucifer*, vol. VIII, June 1891, p. 290-292. En in: William Q. Judge, *Echoes of the Orient*. Vol. II. 2nd edition. Pasadena, 2011, p. 16-21.
 15. Helena P. Blavatsky, "“Lucifer” to the Archbishop of Canterbury, Greeting!" In: *Lucifer*, vol. I, no. 4, December 1887, p. 242-251. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. VIII*. Adyar, 1960, p. 268-283.
 16. Helena P. Blavatsky's brief aan Prins A.M. Dondoukoff-Korsakoff. Bombay, 1 maart 1882. In: *H.P.B. Speaks. Vol. II*. Adyar, 1951, p. 62-63.
 17. Helena P. Blavatsky, *The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*. New York, 1924, Letter no. 62, p. 157.
 18. Zie ref. 16, p. 63.
 19. Constance Wachtmeister, *Reminiscences of H.P. Blavatsky and 'The Secret Doctrine'*. London, 1893, p. 56-58. Vele herdrukken.
 20. William Q. Judge, 'Yours till Death and After'. In: *Lucifer*, vol. VIII, June 1891, p. 290-292. En in: W.Q. Judge, *Echoes of the Orient. Vol. II*. 2nd edition. Pasadena, 2011, p. 19.
 21. In: *Light*. London, vol. IV, no. 188, August 9, 1884, p. 323-324. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. VI*. Los Angeles, 1954, p. 272.
 22. Zie ref. 11.
 23. Charles J. Ryan, *H.P. Blavatsky and the Theosophical Movement*. Point Loma, 1937, p. 29. (Gratis te downloaden van onze website: blavatskyhouse.org). Nederlandse vertaling: *H.P. Blavatsky en de Theosofische Beweging*. Den Haag, 1984, p. 29. De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse, door anderen gewijzigde editie uit 1975.
 24. Informatie over de Druzen:
 - Helena P. Blavatsky, 'Lamas and Druses'. In: *The Theosophist*, vol. II, no. 9, June 1881, p. 193-196. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. III*. Wheaton, 1968, p. 175-189.
 - Helena P. Blavatsky, *Isis Unveiled. Vol. II*. New York, 1877, p. 308-316. Vele herdrukken. Nederlandse vertaling: *Isis Ontsluierd. Deel II*. Den Haag, 2010, p. 362-372.
 - M. (Mahātma) en K.H. (Mahātma), *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*, Letter no. 16 P.S. (Barker edition, 1923), no. 68 P.S. (Chronological edition, 1998) (Simla, 1881). Nederlandse vertaling: *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*, Brief nr. 16 P.S. De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse Barker editie, Pasadena, 1979, p. 126:
- Ik kan u nu wat informatie geven ten aanzien van de zo vaak besproken kwestie van het toestaan van bepaalde verschijnselen. De Egyptische operaties van uw geachte landgenoten hebben zulke lokale gevolgen voor de groep Occultisten die daar nog verblijft en voor wat zij bewaken, dat twee van onze adepten zich daar al bevinden en zich bij enkele Druzen-Broeders hebben aangesloten, en dat er nog drie onderweg zijn.
25. Helena P. Blavatsky's brief aan Prins A.M. Dondoukoff-Korsakoff. Bombay, 1 maart 1882. In: *H.P.B. Speaks. Vol. II*. Adyar, 1951, p. 66.
 26. In: *The Theosophist*, vol. LII, August 1931, p. 628.
 27. Henry S. Olcott, *Old Diary Leaves. I*, p.18. Zie ook: *Letters from the Masters of the Wisdom*, Second Series, brieven 9, 12 en 13, waarin de Egyptische Meester Serapis aan Kolonel Olcott vertelt over de inwijdingsbeproevingen die "our Sister" op dat moment doormaakt.
 28. Gottfried de Purucker, *The Dialogues of G. de Purucker. Vol. I*. Covina, 1948, p. 411. (Gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org). Nederlandse

- vertaling: *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School. Deel 1*. Den Haag, 1987, p. 326.
29. Helena P. Blavatsky in een brief aan haar zuster Vera. In: *The Path*, vol. IX, no. 9, December 1894, p. 266. En in: Geoffrey A. Barborka, *H.P. Blavatsky, Tibet and Tulku*. Adyar, 1966, p. 357.
 30. Helena P. Blavatsky in een brief aan professor Hiram Corson, 16 februari 1875. In: Eugene R. Corson, *Some Unpublished Letters of Helena Petrovna Blavatsky*. London, 1922, Letter no. 2, p. 127-128.
 31. 'Important Note', H.P.B.'s *Scrapbook* tussen p. 20 en p. 21. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. I*. Adyar/Wheaton, 1966, p. 73.
 32. Brochure 'The Theosophical Society'. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. I*. Adyar/Wheaton, 1966, p. 377.
 33. Dāmodar K. Māvalankar, *Damodar, the Writings of a Hindu Chela*. Verzameld door Sven Eek. Point Loma, 1940.
 34. Zie ref. 1.
 35. Bron: Website *Theosophy Wiki*, lemma 'G.N. Chakravarti': "Op zijn twintigste werd hij, onder invloed van zijn oom, lid van de Cawnpore-afdeling van de T.S.. Jong als hij was, werd hij gekozen als lid van de Commissie die tijdens het Congres in december 1884 unaniem adviseerde om geen verdediging te voeren namens H.P.B. tegen de beschuldigingen van Coulomb." Zie ook: Sylvia Cranston, *H.P.B.: The Extraordinary Life & Influence of Helena Blavatsky*. New York, 1993, p. 280-281. Nederlandse vertaling: *H.P.B.: Het bijzondere leven en de invloed van Helena Blavatsky*. Den Haag, 1995, p. 274.
 36. Een selectie citaten uit privébriefven van Helena P. Blavatsky. In: 'She Being Dead Yet Speaketh'. In: *The Path*, vol. VII, no. 3, 4 en 5, June, July, August 1892.
 37. Henry S. Olcott, *Old Diary Leaves. III*, p. 265-266.
 38. Helena P. Blavatsky in een brief aan N.D. Khandalavala. In: *The Theosophist*, vol. LIII, August 1932, p. 623-624.
 39. Helena P. Blavatsky, 'Thou Shalt not Bear False Witness ...' In: *Lucifer*, vol. IV, no. 19, March 1889, p. 83. En in: *H.P. Blavatsky, Collected Writings. Vol. XI*. Wheaton, 1973, p. 102-103.
 40. Helena P. Blavatsky's open brief aan de Indiase Indiase leden 'To my Brothers of Āryāvarta' [een naam voor het oude India]. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. XII*. Wheaton, 1980, p. 156-167.
 41. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine*. London, 1888. In 2 delen. Vele uitgaven, bijna alle door anderen bewerkt en dus onbetrouwbaar. Nederlandse vertaling: *De Geheime Leer*. Den Haag, 1988. In 2 delen.
 42. Helena P. Blavatsky, *The Key to Theosophy*. London, New York, 1889. Vele uitgaven. Nederlandse vertaling: *De sleutel tot de Theosofie*. Den Haag, 1985.
 43. Helena P. Blavatsky, *The Voice of the Silence*. London, New York, 1889. Vele uitgaven, sommige door anderen bewerkt. Nederlandse vertaling: *De Stem van de Stilte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1974.
 44. Helena P. Blavatsky, *Transactions of the Blavatsky Lodge*. London, New York, January 1889 (Part I); February and March 1889 (Part II). Nederlandse vertaling: *Een toelichting op De Geheime Leer. Stanza's 1-4*. Den Haag, 1995.
 45. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine Commentaries*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 2010. (Gratis te downloaden van onze website: blavatskyhouse.org).
 46. Zie de uitgebreide achtergrondinformatie over de E.S. van Boris de Zirkoff: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. XII*. Wheaton, 1980, p. 478-511.
 47. 'Petition to the Masters by members of the London Lodge, for the formation of an "Inner Group," and the Masters' answers thereon'. In: *Letters to the Masters of the Wisdom*, First Series, Letter 5. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. VI*. Los Angeles, 1954, p. 250-256.
 48. Constance Wachtmeister, *Reminiscences of H.P. Blavatsky and 'The Secret Doctrine'*, London, 1893, p. 67. Vele herdrukken.
 49. H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. XII*. Wheaton, 1980, p. 479.
 50. Zie ref. 49, p. 488-498.
 51. In: *The Theosophist*, vol. IV, supplement to no. 10, July 1883, p. 10-11.
 52. In: *Lucifer*, vol. I, no. 2, October 1887, p. 89, 96, 133 en 120-122. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. VIII*. Adyar, 1960, p. 108, 109, 129 en 125-129. Zie ook: 'De Grote Paradox.' In: *Lucifer*, jaargang 4, 1982, nr. 3, p. 105-107.
 53. In: *Lucifer*, vol. I, no. 3, November 1887, p. 161-169. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. VIII*. Adyar, 1960, p. 159-171.
 54. In: *Lucifer*, vol. II, no. 8, April 1888, p. 150-154 en no. 9, May 1888, p. 257-258. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. IX*. Adyar, 1962, p. 155-162

- en 249-261. Zie ook: H.P. Blavatsky, *Practisch Occultisme*. Amsterdam, zonder datum.
55. In: *The Path*, vol. III, no. 4, July 1888, p. 105-109.
 56. In: *The Path*, vol. III, no. 4, July 1888, p. 116-128 (Part I) en vol. IV, no. 11, February 1890, p. 329-331 (Part II). En in: William Q. Judge, *Echoes of the Orient. Vol. I*. 2nd edition. Pasadena, 2011, p. 70-80. William Q. Judge, Het ontwikkelen van concentratie. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1976.
 57. Serie artikelen in: *The Path*, vol. III, no. 9, December 1888 - vol. IV, no. 12, March 1890. En: William Q. Judge, *Letters that have helped me*. New York, 1891. Vele uitgaven. Nederlandse vertaling: *Brieven die mij geholpen hebben*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1981. Duitse vertaling: *Briefe die mir geholfen haben*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993.
 58. In: *Lucifer*, vol. III, September 1888, p. 63-67. En in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Vol. XII*. Wheaton, 1980, p. 506-511.
 59. In: *The Path*, vol. III, no. 11, February 1889, p. 333-338.
 60. In: *The Path*, vol. IX, no. 4, July 1894, p. 124. En in: William Q. Judge, *Echoes of the Orient. Vol. II*. 2nd edition. Pasadena, 2011, p. 513.
 61. M. (Mahātma) en K.H. (Mahātma), *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*. Letter no. 6 (Barker edition, 1923), no. 12 (Chronological edition, 1998), (10 december 1880). Nederlandse vertaling: *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*. Brief nr. 26 (Barker editie, 1923). De Nederlandse vertaling is van de 2e Engelse editie, Pasadena, 1979, p. 223.
 62. In: *Letters from the Masters of the Wisdom*. Second Series, Adyar, 1925, Letters nos. 69 and 70. In: *The Path*, vol. VIII, no. 1, April 1893, p. 2, article 'Authorship of Secret Doctrine'.
 63. *Letters from the Masters of the Wisdom*. First Series, Adyar, 1919, Letter no. 19, p. 54. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings, Vol. X*. Adyar, 1964, p. 140. *Theosophy Wiki*, lemma 'Mahatma Letter to H.S. Olcott', bevat foto's van de brief, p. 7-8.
 64. Helena P. Blavatsky, *The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*. London, 1925, Letter No. CIII, p. 226.
 65. Eleanor R. Broenniman citeert Charles Johnston: *The Theosophist*, August 1931, p. 283.
 66. Constance Wachtmeister, *Reminiscences of H.P. Blavatsky and 'The Secret Doctrine'*. London, 1893, p. 33. Vele herdrukken.
 67. In: *The Path*, vol. X, January, 1896, p. 299-300. In: Boris de Zirkoff, *Rebirth of the Occult Tradition, How The Secret Doctrine of H.P. Blavatsky was written*. Adyar, 1977, p. 11.
 68. H.P. Blavatsky, *Collected Writings, vol. XIV*. Madras, 1985, p. 422-423.
 69. In: Constance Wachtmeister, *Reminiscences of H.P. Blavatsky and 'The Secret Doctrine'*. London, 1893, p. 91-92 (1976 editie: p. 78-79).
 70. Henry S. Olcott, *Old Diary Leaves*. Fourth Series, London/Madras, 1910, p. 41.
 71. In: *The Path*, vol. II, no. 11, February, 1888, p. 354-355.
 72. In: *The Path*, vol. III, no. 3, June, 1888, p. 97-98.
 73. In: *The Theosophical Forum*, vol. V, no. 4, December, 1933, p. 108.
 74. Helena P. Blavatsky, *The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*. London, 1925, Letter no. XLII, 16 juni 1884, p. 95-96.
 75. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine, Vol. I*. Introduction p. xxxv.
 76. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine Commentaries*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 2010, p. 645. (Gratis te downloaden van onze website: blavatskyhouse.org).
 77. Zie zijn *Fundamentals of the Esoteric Philosophy*. Hfdst. 1-16. London, 1932. 2nd printing Covina, 1947, gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org. Nederlandse vertaling: *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1982.
 78. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine, Vol. I*. p. vii.
 79. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine, Vol. II*. p. 437.
 80. In: Boris de Zirkoff, *Rebirth of Occult Tradition, How The Secret Doctrine of H.P. Blavatsky was written*. Adyar, 1977, p. 63.
 81. Robert Bowen, 'The Secret Doctrine and Its Study'. Veel publicaties. De meest toegankelijke zijn: *The Theosophical Forum*, vol. III, p. 255 (Gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org), en in de website *Theosophy Wiki* het lemma 'Robert Bowen Notes (Article)'.
 82. *Proloog*: deel I, p. 1-24
Samenvatting: deel I, p. 269-299; waarin de lijst genummerde punten p. 272-278
Inleidende Opmerkingen: deel II, p. 1-12
Conclusie: deel II, p. 437-446
 83. Helena P. Blavatsky, *The Secret Doctrine Commentaries*.

Den Haag, Stichting I.S.I.S., 2010. (Gratis te downloaden van onze website: blavatskyhouse.org).

84. Gottfried de Purucker, *Fundamentals of the Esoteric Philosophy*. Hfst. 1–16. London, 1932. 2nd printing Covina, 1947, gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org. Nederlandse vertaling: *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1982.

Activiteiten Agenda

Lezingenprogramma 2026-2027

De Theosophical Society Point Loma organiseert elke woensdagavond, via YouTube, lezingen over de Theosofie en haar toepassingen op de vele grote en kleinere levensvragen die momenteel om een oplossing vragen.

De lezingenseries 2026-2027

September Universele Wijsheid voor het dagelijks leven
- *introductie cursus Universele Wijsheid*

Oktober Karma: de universele wet van evenwicht

November Reïncarnatie: de verloren sleutel in het westerse denken

December Religie zonder geloof

Januari Zonder innerlijke vrede geen uiterlijke vrede

Februari Esoterische Wijsheid in de boeken van H.P. Blavatsky

Maart Spirituele Wetenschap

April De geschiedenis en toekomst van de mensheid

Mei Leven in het besef van broederschap

Elke lezing kan afzonderlijk worden gevolgd; niettemin heeft het programma een duidelijke inhoudelijke opbouw.

Allereerst zijn er twee lezingen in *september*, die een helder overzicht geven ('helikopter-view') van de beginselen van de Theosofie. Meer uitleg hierover op bladzijde 116.

Daarna volgen van *oktober tot en met januari* vier series die geïnspireerd zijn op de vier 'schakels van de gouden keten', die H.P. Blavatsky in *De Sleutel tot de Theosofie* noemde.⁽¹⁾ Dat zijn vier theosofische beginselen die, als

ze worden toegepast, de mensheid tot één familie, één universele Broederschap binden. Het zijn:

- a) universele eenheid en oorzakelijk verband;
- b) menselijke solidariteit;
- c) de wet van karma;
- d) reïncarnatie.

In de series van oktober, november en december ligt de nadruk op achtereenvolgens karma, reïncarnatie en Eenheid. In de januari-serie, over innerlijke en uiterlijke vrede, passen we alle vier theosofische beginselen op dit actuele onderwerp toe.

De lezingenseries van *februari tot en met mei* gaan over het fundamentele verband tussen mens en Kosmos, tussen onze bestemming en die van de Kosmos, waarbij we de logica zien van universele broederschap *in de praktijk*. Daarin staan de volgende vier vragen centraal:

- Februari: In wat voor Kosmos leven wij? Wat is de oorsprong van de Kosmos? Wat zijn 'wetten' en wat is onze plaats en taak daarbinnen?
- Maart: Is er een wetenschappelijke aanpak mogelijk die tegelijk ook filosofisch en religieus is, en zo alle aspecten van ons Hoofd en Hart bevredigt?
- April: Wat is de oorsprong en bestemming van de mensheid?
- Mei: Hoe kunnen we deze grondgedachten tot een levende kracht in ons leven maken?

Referentie

1. H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*. Vele edities. Paragraaf: 'De houding van de T.S. tegenover politieke hervormingen', vijfde vraag en antwoord.

Universele Wijsheid voor het dagelijks leven

Lezingen 23 en 30 september

Iedereen kan Universele Wijsheid leren kennen. Deze Aloude Wijsheid is de kern van alle grote religieuze en filosofische systemen. Ze verklaart de processen in de natuur en biedt antwoorden op levensvragen.

In twee lezingen worden de basisprincipes van Universele Wijsheid in hun samenhang besproken. Ze geven tegelijk ook een heel goede indruk van wat je kunt verwachten als je deelneemt aan de cursus Universele Wijsheid, die in oktober start.



**Universele Wijsheid
voor het
dagelijks leven**

Online lezingen
woensdagen 19:30

23 sep De Eenheid van Leven
30 sep Het mysterie mens

Introductie cursus Universele Wijsheid

Theosophy
talks

Theosophical Society Point Loma (TSPL)
www.blavatskyhouse.org



23-09 De Eenheid van Leven

Wie heeft nooit vol verwondering de enorme diversiteit in de natuur gadegeslagen! Duizenden soorten vogels, honderdduizenden plantensoorten, miljoenen soorten insecten en miljarden verschillende bacteriën en virussen. Toch is de achtergrond van deze verscheidenheid aan levensvormen dezelfde. Er is een essentiële EENHEID die de grondslag van al het leven is. Elk wezen is in zijn diepste kern die EENHEID.

Alle leringen van de Theosofie zijn op die EENHEID gebaseerd. Daarbij rijst misschien wel de belangrijkste vraag die een mens zich ooit kan stellen: kunnen we die EENHEID kennen?

30-09 Het mysterie mens

Wat maakt ons mens? Kunnen we onszelf eigenlijk wel kennen? De wijze Leraren zeggen ons telkens 'Mens, Ken Uzelve', omdat de mens vaak een mysterie voor zichzelf blijft. Maar zij wijzen er ons met deze opdracht tegelijkertijd op dat we in staat zijn om dit mysterie op te lossen. Het waarom en hoe komt in deze lezing aan bod.

Elke lezing bestaat uit drie delen, waarna er via de chatfunctie van YouTube (of door het zenden van een mail naar vragen@blavatskyhouse.org) vragen aan de spreker kunnen worden gesteld. Na een pauze van drie minuten, start de spreker eerst met het beantwoorden van die vragen, om daarna door te gaan met het volgende deel van de lezing.

Landelijk symposium

Nederlandstalig en Engelstalig

Het jaarlijkse **Nederlandstalige symposium** vindt plaats op zondag 13 september, van 10.00 (9.30 zaal open) tot circa 15.30 uur. Daarna is er gelegenheid om na te praten in het theosofisch café. Toegang is gratis.

Op locatie in Museum Sophiahof in Den Haag (120 plaatsen beschikbaar), en online via Zoom.

Het **Engelstalige symposium** vindt plaats op zondagavond 4 oktober, van 18.00 CEST tot circa 22.30 uur. Online via Zoom. Deelname is gratis.

Voor meer informatie over de lezingen, zie onze website www.blavatskyhouse.org.



Eenheid
Solidariteit
Karma
Reïncarnatie

Vier ideeën om de wereld te verbeteren

SYMPOSIUM
13 september 2026
Museum Sophiahof
Sophialaan 10
Den Haag
Start 10:00 uur
Toegang vrij
Ook via Zoom
Aanmelden: blavatskyhouse.org/nl

Unity
Solidarity
Karma
Reincarnation

Four ideas to change the world for the better

SYMPOSIUM
Online
Sunday 4 October 2026
Via Zoom - start 18:00 CEST
Registration: blavatskyhouse.org

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den
Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactiesecretariaat: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

De nummers zijn gratis te downloaden
van onze website blavatskyhouse.org.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
Jaarabonnement € 31,00 voor
6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,35.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search
for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

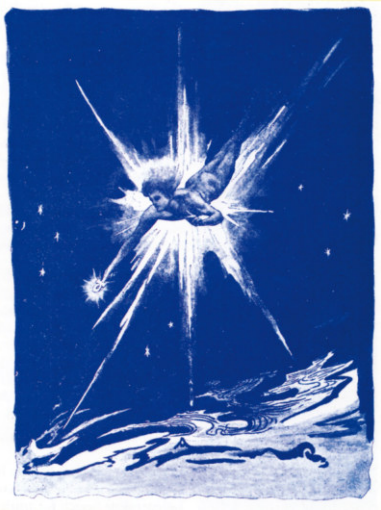


Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.



Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)